

Jaarverslag 2023 van de Vlaamse Gemeenschap

Financieel rapport bij de algemene rekeningen 2023

Inhoudsopgave

VOORWOORD	4
JAARVERSLAG OVER DE BEDRIJFSECONOMISCHE RAPPORTERING - BOEKJAAR EINDIGEND OP 31.12.2023	5
DE BALANS OP 31.12.2023	6
Immateriële vaste activa	7
Materiële vaste activa	7
Financiële Vaste Activa	8
Vorderingen op meer dan één jaar	11
Vorraden en bestellingen in uitvoering	14
Vorderingen op ten hoogste één jaar	14
Geldbeleggingen.....	18
Liquide middelen.....	18
Overlopende rekeningen van het actief	19
Eigen vermogen.....	20
Reserves	20
Kapitaalsubsidies.....	21
Voorzieningen	22
Financiële schulden op meer dan één jaar en op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	24
Overige schulden op meer dan één jaar en op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	25
Financiële schulden ten opzichte van derden op ten hoogste één jaar.....	28
Handelsschulden op ten hoogste een jaar	29
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten.....	30
Overige schulden.....	31
Overlopende rekeningen van het passief	33
DE RESULTATENREKENING 2023.....	35
Bedrijfsopbrengsten	35
Omzet	36
Andere bedrijfsopbrengsten	36
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten.....	39
Bedrijfskosten.....	40
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	40
Diensten en diverse goederen.....	41
Personeelskosten	43
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa	44
Waardeverminderingen op vorderingen.....	45

Voorzieningen	45
Andere bedrijfskosten	45
Niet-recurrente bedrijfskosten.....	51
Financiële opbrengsten	52
Financiële kosten.....	53
INVLOED CORONAMAATREGELEN OP HET BEDRIJFSECONOMISCH RESULTAAT VAN DE BOEKHOUDING	56
INVLOED RELANCEMAATREGELEN OP HET BEDRIJFSECONOMISCH RESULTAAT VAN DE BOEKHOUDING	56
INVLOED NOODFONDS OEKRAÏNE OP HET BEDRIJFSECONOMISCH RESULTAAT VAN DE BOEKHOUDING	59

VOORWOORD

De Vlaamse Codex Overheidsfinanciën voorziet zowel een bedrijfseconomische als een budgettaire boekhouding. Daardoor bevat de jaarrapportering zowel een bedrijfseconomisch als een budgettair luik.

In 2020 en 2021 kleurde het bedrijfseconomisch resultaat als gevolg van de coronapandemie bloedrood. Ook in 2022 had de coronacrisis nog steeds invloed op nagenoeg alle posten van de jaarrekening. In 2023 is de invloed van de pandemie op de cijfers zo goed als nihil.

Naast de rechtstreekse kostenstijging ten gevolge van corona, lanceerde de Vlaamse regering in 2021 het investeringsplan 'Vlaamse Veerkracht' om zijn economisch en maatschappelijk weefsel te herstellen. Een investering van 4,3 miljard in heel uiteenlopende domeinen. Van cultuur tot sport, van onderwijs tot de zorgsector en van technologie tot milieu. Maar vooral een investering in elke Vlaming. Dit investeringsplan werd vertaald naar 180 relanceprojecten. Voor 55 projecten zal men maximaal beroep doen op het Herstelfonds 'NextGenerationEU'. De focus lag in 2021 en 2022 op het aangaan van de verbintenissen. Vanaf boekjaar 2022 kan de lezer vaststellen dat de kosten m.b.t. dit investeringsplan meer en meer zichtbaar worden in het resultaat van de jaarrekening. Dit zet zich in 2023 verder.

Bovenop de uitlopers van corona kwam hier in 2022 nog eens de Oekraïne-crisis en vooral de hieruit voortvloeiende energie- en grondstoffencrisis bij. Die hadden eveneens een substantiële impact op de posten van de jaarrekening. De energie- en grondstoffencrisis is in 2023 voorbij, maar de hulp aan Oekraïne heeft nog wel een impact op het resultaat van 2023.

Afgeleide effecten uit de energie- en grondstoffencrisis zijn een aantal overschrijdingen van de spilindex en stijgende rentes op de financiële markten, wat ervoor zorgt dat de kosten hoger liggen.

Ten gevolge van alle voorgaande zaken, sluit boekjaar 2023 af met een negatief resultaat.

Tot slot willen we meegeven dat we in 2023 opnieuw een beperkt aantal verbeteringen in de jaarrekening hebben aangebracht. Hierbij lag de focus vooral op een verfijning van de buitenbalansverplichtingen en van de boeking van de voorzieningen. Dit alles met als doel om op termijn een jaarrekening te kunnen voorleggen die de toets van het Rekenhof doorstaat.

Voor alle rapporten van de jaarrapportering maken we gebruik van de gegevens uit het financieel systeem OraFin. Tussen de resultatenrekening in de jaarrekening en de budgettaire uitvoeringsrekening wordt een aansluiting gemaakt. De financiële rapportering van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is op die manier gelijklopend aan deze van de andere rechtspersonen van de consolidatiekring Vlaamse Overheid.

JAARVERSLAG OVER DE BEDRIJFSECONOMISCHE RAPPORTERING - BOEKJAAR EINDIGEND OP 31.12.2023

Het jaarverslag over de bedrijfseconomische rapportering bespreekt de balans en resultatenrekening van de Vlaamse Gemeenschap op 31 december 2023, zoals opgenomen in de bedrijfseconomische jaarrapportering van de Vlaamse Gemeenschap over het boekjaar 2023. De gerapporteerde cijfers zijn die van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap, inclusief Diensten met Afzonderlijk Beheer en de orde- en thesaurierekeningen.

De bespreking van de cijfers besteedt vooral aandacht aan de inhoud van de verschillende rubrieken door de belangrijkste items weer te geven. Bijkomend is er duiding wanneer er verrichtingen geregistreerd werden zonder budgettaire impact, zoals aanpassingen in de inventaris of afschrijvingen. Een overzicht hiervan wordt weergegeven in de budgettaire jaarrekening in VO19 'Aansluiting bedrijfseconomische en budgettaire rapportering'.

De balans is een momentopname van het vermogen en de schulden van de Vlaamse Gemeenschap op 31 december 2023. Het balanstotaal op 31 december 2023 bedraagt 53.093,4 miljoen euro, wat een stijging is met 6,4% ten opzichte van 2022. In absolute bedragen bedraagt de toename 3.181,7 miljoen euro.

De vaste activa zijn toegenomen met 8,8% (+3.741,4 miljoen euro). Dat is vooral toe te schrijven aan de stijging van de vorderingen op verbonden ondernemingen door de herclassificatie van het Vlaams Woningfonds (VWF).

De vlottende activa daarentegen zijn gedaald met 7,7% (-559,7 miljoen euro). Dit is enerzijds te verklaren door de herclassificatie van het VWF, waardoor de omgekeerde beweging als bij de vaste activa wordt gemaakt voor de openstaande lange termijnvorderingen. Anderzijds is er wel een sterke toename van korte termijn vorderingen door de grotere prefinanciering door Vlaanderen van Europese projecten en door een aantal korte termijnfinancieringen aan het VWF die nog niet werd omgezet naar lange termijnleningen.

Aan de passiefzijde is het eigen vermogen gedaald met 19,3% (-1.759,5 miljoen euro). Deze afname is in de hoofdzaak te verklaren aan de hierboven vermelde redenen voor het negatieve resultaat.

Het vreemd vermogen is ten opzichte van vorig jaar gestegen met 12,0%. Dat is een stijging met 4.715,4 miljoen euro. Het aangaan van nieuwe leningen was noodzakelijk vooral voor de financiering van de sociale huisvesting, het oosterweelproject, het begrotingstekort en Vlaamse Veerkracht.

Het bedrijfseconomisch nettoresultaat van het boekjaar bedraagt -2.036,6 miljoen euro omwille van de hierboven vernoemde oorzaken.

De cijfers worden verder in dit document verduidelijkt.

DE BALANS OP 31.12.2023

Na verwerking van het resultaat in de balans bedraagt het balanstotaal 53.093,4 miljoen euro.

	<u>Codes</u>	<u>Boekjaar</u>	<u>Vorig boekjaar</u>
Vaste activa	21/28	46.360,1	42.618,7
Immateriële vaste activa	21	20,4	11,2
Materiële vaste activa	22/27	22.930,3	22.504,4
Financiële vaste activa	28	23.409,4	20.103,1
Vlottende activa	29/58	6.733,3	7.293,0
Vorderingen op meer dan één jaar	29	942,1	3.011,6
Voorraden en bestellingen in uitvoering	30/36	172,7	0,6
Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	4.550,8	2.912,9
Geldbeleggingen	50/53	50,5	2,3
Liquide middelen	54/58	0,0	0,0
Overlopende rekeningen	490/1	1.017,2	1.365,6
TOTAAL van de ACTIVA	20/58	53.093,4	49.911,7

	<u>Codes</u>	<u>Boekjaar</u>	<u>Vorig boekjaar</u>
Eigen vermogen	10/15	7.336,8	9.096,3
Herwaarderingsmeerwaarden	12	10.178,8	9.987,9
Reserves	13	9,1	8,9
Overgedragen winst (verlies) (+)/(-)	14	-2.943,2	-906,3
Kapitaalsubsidies	15	92,1	5,8
Voorzieningen	16	1.763,1	1.537,3
Schulden	17/49	43.993,5	39.278,1
Schulden op meer dan één jaar	17	28.516,9	24.354,3
Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	13.510,0	13.176,9
Schulden op meer dan één jaar die bin- nen het jaar vervallen	42	462,7	723,8
Financiële schulden	43	3.236,7	2.803,0
Handelsschulden	44	804,5	638,3
Ontvangen vooruitbetalingen	46	0,0	1,9
Schulden met betrekking tot belastin- gen, bezoldigingen en sociale lasten	45	1.431,3	1.422,1
Overige schulden	47/48	7.574,8	7.587,8
Overlopende rekeningen	492/3	1.966,6	1.746,9
TOTAAL van de PASSIVA	10/49	53.093,4	49.911,7

Naar ***aanwending van het vermogen – m.a.w. het ACTIEF*** – stellen we het volgende vast:

87,3 % van het balanstotaal is de netto boekwaarde van het vast actief.

12,7 % van het balanstotaal behoort tot het vlottend actief.

Hierna volgt de gedetailleerde bespreking van de verschillende posten.

Immateriële vaste activa

De netto boekwaarde van het immaterieel vast actief, dat is de aanschaffingswaarde minus de afschrijvingen geboekt tot op 31.12.2023, bedraagt op 31.12.2023 20,4 miljoen euro t.o.v. 11,2 miljoen euro eind vorig jaar.

Samenstelling:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Licenties	0,7	1,3
Software	13,6	4,7
Databanken	0,5	0,3
Emissierechten	0	0,5
Overige	5,6	4,4
Totaal	20,4	11,2

De aanschaffingen in het huidig boekjaar bedragen 18,9 miljoen euro. Verder zijn er overboekingen van activa in aanbouw naar immateriële activa voor 5,2 miljoen euro.

Materiële vaste activa

De netto boekwaarde van het materieel vast actief, dat is de aanschaffingswaarde minus de afschrijvingen geboekt tot op 31.12.2023, bedraagt 22.930,3 miljoen euro tegenover 22.504,4 miljoen euro eind 2022.

De netto boekwaarde van het materieel vast actief wordt vertegenwoordigd door:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Terreinen	2.266,4	2.089,4
Gebouwen	137,0	133,7
Installaties, machines en uitrusting	27,2	27,1
Meubilair en materieel	1.568,0	1.568,4
Leasing en soortgelijke rechten	40,1	41,1
Vaste activa in aanbouw	787,2	621,3
Overige	18.104,4	18.023,4
<i>(waarvan werken van burgerlijke bouwkunde)</i>	<i>(18.092,6)</i>	<i>(18.018,0)</i>
Totaal	22.930,3	22.504,4

De twee belangrijkste posten hierin zijn enerzijds de terreinen en gebouwen en anderzijds de werken van burgerlijke bouwkunde.

De vertaling van de inventarisatie van **terreinen en gebouwen** naar waardering werd in 2019 al aangepakt, maar zal de komende jaren nog verder verfijnd worden. Het verder vervolledigen van de vastgoedbank met de nodige gegevens om tot een degelijke waardering te komen is een tijdrovend werk dat veel overleg vraagt met de verschillende betrokken actoren. Hiervoor werden al acties ondernomen, maar de resultaten van deze acties zijn in het boekjaar 2023 nog niet zichtbaar en zullen verwerkt worden in de komende boekjaren.

Tot 2019 werd de aanschaffingswaarde van de **werken van burgerlijke bouwkunde** opgenomen in de balans en afgeschreven volgens het koninklijk besluit van 25 juni 1976 betreffende de afschrijvingen en rechtzettingen in de vermogenscomptabiliteit van de Staat. Sedert 2020 werd overeenkomstig VABN-advies 2018/9 een nieuwe waarderingswijze toegepast.

Deze nieuwe waarderingswijze had als eerste doelstelling dat voor de (materiële) vaste activa er maximaal aansluiting gezocht werd met bestaande operationele databanken. Als tweede doelstelling beoogde de aanpassing een overeenstemming met de werkelijke toestand van de werken van burgerlijke bouwkunde.

Specifiek voor de werken van burgerlijke bouwkunde werd in 2019 een herwerkte beginbalans geïmplementeerd voor diegene die ressorteren onder de intern verzelfstandigde agentschappen Wegen en verkeer (AWV), Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) en de afdeling Expertise Beton en Staal van het departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), allen entiteiten van het beleidsdomein MOW. De basisinfrastructuur (wegen en fietspaden) werd in 2022 geherwaardeerd.

Voor de werken van burgerlijke bouwkunde die ressorteren onder de afdeling Maritieme Toegang van het Departement MOW dient er nog een herwerkte beginbalans opgemaakt te worden. Concreet werden wel reeds de zeesluizen in de jaarrekening van 2022 opgenomen.

Financiële Vaste Activa

De financiële vaste activa, zoals geregistreerd in de boekhouding, bedragen 23.409,4 miljoen euro per 31.12.2023.

De financiële vaste activa worden onderverdeeld in enerzijds deelnemingen en anderzijds vorderingen (in miljoen euro).

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Deelnemingen	13.454,0	13.517,0
Vorderingen	9.955,4	6.586,1
TOTAAL	23.409,4	20.103,1

Bij de **deelnemingen** worden volgende bewegingen genoteerd (in miljoen euro):

Omschrijving	31.12.2022	Beweging	Herwaardering	31.12.2023
BEHEERSMAATSCHAPPIJ ANTWERPEN MOBIEL(BAM)	1.136,7		-26,9	1.109,8
DE VLAAMSE WATERWEG	2.545,7		251,4	2.797,1
DIESTSE POORT	5,3		0,4	5,7
FIDIMEC	52,2		2,1	54,3
FINLAB	107	27,3	0,4	134,7
FINOCAS NV	120,2		-0,1	120,1
GIGARANT	242,8		39,9	282,7
LIMBURGSE RECONVERSIEMAATSCHAPPIJ	492,8	30,0	12,3	535,1
LOM VLAANDEREN	28,0		9,3	37,3
MAATSCHAPPIJ VAN HET GROND- EN INDUSTRIEEL BELEID VAN HET LINKEROEVER GEBIED	92,4		0,9	93,3
PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ VLAANDEREN (PMV)	2.395,5		26,1	2.421,6
SCHOOLINVEST	281,3		1,5	282,8
TECHNOPOLIS	8,0		0,8	8,8
DE WERKVENNOOTSCHAP	38,3		0,2	38,5
VLAAMS DATANUTSBEDRIJF	4,9	19,4		24,3
VLAAMS ENERGIEBEDRIJF	45,3		0,6	45,9
VLAAMSE HAVENS	16,7		0,1	16,8
VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO)	41,7			41,7
VLAAMSE MAATSCHAPPIJ VOOR SOCIAAL WONEN (VMSW)	2.223,1		-86,3	2.136,8
VLAAMSE PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ (VPM)	491,9		11,8	503,7
VLAAMSE RADIO EN TELEVISIE (VRT)	283,6	-98,0	93,5	279,1
VLAAMSE VERVOERMAATSCHAPPIJ DE LIJN	1.572,6		69,4	1.642
ANDERE (Sociale huisvestingsmaatschappijen)	0,3			0,3
ALTERFIN	1,0			1
ETHIAS	953,1		-461,2	491,9
IMEC ISTART FUND	0,6	0,1	-0,3	0,4
INCOFIN	1,1			1,1
LHB	1,9		0,2	2,1
TRIVIDEND	1,8			1,8
VIAPASS	0,6			0,6

DE WATERGROEP	273,6		-3,6	270
FLANDERS FUTURE TECHFUND	17,5		-0,4	17,1
VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ	39,5		2,7	42,2
ARKIMEDES		37,8	-34,8	3
VLAAMS WONINGFONDS		9,4		9,4
FLANDERS TECHNOLOGY & INNOVATION		1		1
TOTAAL	13.517,0	27,0	-90,0	13.454,0

In 2023 gebeurden onderliggende volstortingen (in miljoen euro) naar aanleiding van kapitaalsverhogingen van voorgaande jaren:

- IMEC: 0,1
- FINLAB: 27,3
- LRM: 30,0
- VLAAMS DATANUTSBEDRIJF: 5,1

Daarnaast gebeurde er in 2023 een inbreng in natura in het VLAAMS DATANUTSBEDRIJF ten bedrage van 14,3 miljoen euro.

Ook werd in 2023 FLANDERS TECHNOLOGY & INNOVATION opgericht met het oog op Vlaanderen als innovatieve regio nadrukkelijk op de kaart te zetten. In 2023 was er een initiële kapitaalbreng ten belope van 1,0 miljoen euro waarvan 0,5 miljoen euro ingebracht werd in speciën en 0,5 miljoen euro in natura.

Vanaf 2023 participeert de Vlaamse Gemeenschap in het VLAAMS WONINGFONDS naar aanleiding van de splitsing van VLAAMSE MAATSCHAPPIJ VOOR SOCIAAL WONEN. In 2023 was er hiervoor een inbreng in natura ten bedrage van 9,4 miljoen euro.

In 2023 vonden ook volgende correcties die betrekking op eerdere boekjaren hadden, plaats:

- Opname van de participatie ARKIMEDES ten bedrage van 37,8 miljoen euro
- Omvorming en incorporatie van verliezen participatie VLAAMSE RADIO EN TELEVISIE (omvorming: 61,8 miljoen euro en incorporatie verliezen: -159,8 miljoen euro)

Verder valt de forse afwaardering van Ethias op. Ethias heeft zijn beleggingsportefeuille fors moeten afwaarderen als gevolg van de fel gestegen marktrenten in 2022. Hoe hoger de marktrente, hoe lager de waarde van een bestaande obligatie (met vaste coupon). Hierdoor is de waardering van Ethias, die op basis van het eigen vermogen van hun jaarrekening 2022 is gebeurd, sterk gedaald.

De **vorderingen** worden vertegenwoordigd door:

Vordering op		Openstaand bedrag (in miljoen euro) op lange termijn	Openstaand bedrag (in miljoen euro) op korte termijn
Verbonden ondernemingen			
	VMSW & VWF	9.012,8	336,8
	Lantis	250,0	0,0
	School Invest	651,2	365,6
	Diestse Poort	32,2	2,3
Overige vorderingen			
	Navo innovatie- fonds	1,2	0,0
Borgtochten		8,0	0,0
TOTAAL		9.955,4	704,7

Het openstaand bedrag op korte termijn is terug te vinden bij de overige vorderingen op korte termijn onder de post “Vorderingen op entiteiten die tot de Vlaamse overheidssector behoren”. Die worden verderop besproken.

Er werd in 2023 voor 1.513,2 miljoen euro aan nieuwe lange termijn leningen aan entiteiten die tot de Vlaamse overheidssector behoren, toegekend. Aan de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) werd 900,0 miljoen euro toegekend, aan het Vlaams Woningfonds (VWF) 350,0 miljoen euro, aan Lantis 250,0 miljoen euro en aan Schoolinvest werd 13,2 miljoen euro toegekend.

In 2023 werd er voor een totaalbedrag van 248,6 miljoen euro aan openstaande vorderingen terugbetaald.

Bovendien werd er tijdens 2023 2.240,6 miljoen euro overgeboekt van de vorderingen op meer dan één jaar naar de lange termijnvorderingen onder de rubriek financiële vaste activa. Dit wordt verklaard door het feit dat VWF vanaf 2023 beschouwd wordt als een verbonden onderneming omdat het Vlaams Gewest sinds juni 2023 eigenaar is van twee derden van de aandelen van VWF. Door een herstructurering werd een groot deel van de VMSW opgenomen onder Wonen in Vlaanderen (VG), waarna het Vlaams Gewest via een inbreng in natura in VWF bijkomende aandelen heeft verworven. De uitgekeerde lening werd daarom omgezet in een participatie.

Vorderingen op meer dan één jaar

De lange termijn vorderingen bedragen 1.067,8 miljoen euro en zijn op te splitsen in een deel dat op meer dan één jaar (942,1 miljoen euro) zal teruggevorderd worden en een deel dat in 2024 zal teruggevorderd worden (125,7 miljoen euro). De vorderingen die in 2024 zullen teruggevorderd worden, zijn in de balans onder de rubriek overige vorderingen op ten hoogste één jaar terug te vinden (zie verder).

Voor een uitsplitsing in detail tussen het deel dat op meer dan één jaar zal teruggevorderd worden en het deel dat volgend jaar zal teruggevorderd worden, verwijzen we naar de tabel hieronder (in miljoen euro):

Omschrijving	Meer dan één jaar	Ten hoogste één jaar
<u>Overige vorderingen op meer dan 1 jaar</u>		
Lening aan BAM	176,5	0,0
Lening vzw De Warande	0,5	0,1
Lening ikv Energiebeheer Overheidsgebouwen - VITO	17,0	1,9
Lening ikv Energiebeheer Overheidsgebouwen – overige rechtspersonen	2,0	0,4
De Hefboom	4,4	1,1
Lening aan Universiteit Antwerpen	2,3	0,4
Mijn VerbouwLening	254,9	21,8
Leningen zonnepanelen	0,4	0,1
Noodkoopfonds	2,7	0,0
Impulseo-leningen	4,4	1,9
Erfgoedleningen	23,7	0,9
Handelshuurleningen (corona)	0,1	0,0
Heropstartleningen (corona)	33,4	24,3
Overbruggingskredieten taxi's (corona)	0,0	0,1
Overbruggingsleningen	264,3	72,0
Sportnoodleningen	6,2	0,1
Geboekte waardevermindering op lange termijn vorderingen – heropstartlening	-11,5	0,0
Geboekte waardevermindering op lange termijn vorderingen – overbruggingslening	-67,3	0,0
<u>Permanente voorschotten/rollende fondsen</u>	0,1	0,6
<u>Voorschotten</u>		
Voorschotten sluis Terneuzen	117,0	0,0
Terugvorderbare voorschotten VLM – landinrichtingsprojecten	91,4	0,0
Terugvorderbare voorschotten De Vlaamse Waterweg gedeelde ontvangsten uit watervang	19,6	0,0
TOTAAL	942,1	125,7

De vorderingen op meer dan één jaar vertonen een sterke daling, nl. -2.069,5 miljoen euro, in vergelijking met vorig boekjaar. Zie hiervoor onderstaande tabel (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Vorderingen op meer dan één jaar	942,1	3.011,6

Deze daling kan vooral toegewezen worden aan volgende wijzigingen in de loop van 2023 (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Mijn VerbouwLening	254,9	74,1
Leningen aan Vlaams Woningfonds	0,0	2.240,6
Voorschotten Sluis Terneuzen	117,0	190,4
Overbruggingsleningen	264,3	133,6
Geboekte waardeverminderingen op lange termijn vorderingen	-78,8	0,0

Het grootste verschil wordt verklaard door leningen aan het Vlaams Woningfonds (VWF), die dalen met 2.240,6 miljoen euro ten opzichte van 2022. Dit wordt verklaard door het feit dat het VWF vanaf 2023 wordt beschouwd als een verbonden onderneming (zie 'Financiële vaste activa').

Daarnaast is er in het kader van de werken aan de sluis van Terneuzen in 2023 voor 73,4 miljoen euro aan ESR-aanrekenbare uitgaven gebeurd, waardoor het voorschot met eenzelfde bedrag is gedaald naar 117,0 miljoen euro per eind 2023.

Ook het feit dat er sinds 2023 waardeverminderingen geboekt worden op de leningen beheerd door PMV¹ draagt bij tot deze daling (-78,8 miljoen euro). In 2023 werd – gebaseerd op uitvalpercentages van gelijkaardige portefeuilles – een waardevermindering toegepast van 20% op het kapitaal in omloop van de overbruggingslening (67,3 miljoen euro) en de heropstartlening (11,5 miljoen euro). Bij de andere leningen was het, gegeven de specificiteiten van de leningen, niet nodig om deze waardevermindering toe te passen bovenop de waardevermindering die wordt toegepast op het dubieus kapitaal. Zie hiervoor 'Vorderingen op ten hoogste één jaar'.

Bovenstaande dalingen worden deels gecompenseerd door een relatief sterke stijging van 180,8 miljoen euro en 130,7 miljoen euro in respectievelijk de Mijn VerbouwLening en de Overbruggingslening, waar een aanzienlijk aantal nieuwe intekeningen gebeurd zijn in 2023. Deze nieuwe intekeningen hebben volgende verklaringen:

- De Mijn VerbouwLening kende een forse toename doordat de Vlamingen als gevolg van de vele uitdagingen in de energiecrisis massaal aan het renoveren zijn geslagen. Dit vertaalt zich in een groter aantal aanvragen van Vlaamse energieleningen.
- De overbruggingslening, die gebaseerd is op de Tijdelijke Kaderregeling Oekraïne, werd opengesteld voor aanvragen op 01/08/2022. In 2023 kwam deze lening op kruissnelheid.

¹ Leningen beheerd door PMV omvatten volgende leningen: MijnVerbouwleningen, Impulseoleningen, Erfgoedleningen, Handelshuurleningen, Noodkoopleningen, Overbruggingsleningen, Sportnoodleningen, Heropstartleningen en Leningen zonnepanelen.

Vorraden en bestellingen in uitvoering

De balanspost 'Vorraden en bestellingen in uitvoering' is een balanspost die in 2022 in gebruik werd genomen als gevolg van de inkanteling van de DAB Vloot in het financieel systeem OraFin.

De voorraden en bestellingen in uitvoeringen van DAB Vloot bedragen eind 2023 0,8 miljoen euro.

In 2023 kwamen hier voor VG de flexrechten op ETS-emissierechten bij voor een totaalbedrag van 171,9 miljoen euro. Deze ETS-emissierechten (EUA's) worden normaal gezien geveild, wat leidt tot een opbrengst. Vlaanderen heeft echter beslist om, binnen de mogelijkheden van de flexibiliteitsclausule, een deel van deze ETS-emissierechten niet te veilen en toe te voegen als ESR-emissierechten (AUA's) op de nalevingsrekening van België. In se is dit dus een minderopbrengst, aangezien de veilingopbrengsten lager uitvallen dan wat mogelijk zou zijn bij veiling van alle rechten. Deze ESR-emissierechten (i.e. rechten op bijkomende uitstoot) zullen in de toekomst echter ingezet kunnen worden indien de doelstellingen niet gehaald worden. Daarom wordt dit tot uiting gebracht op de balans onder 'Voorraad', waar ze geboekt worden tegen aanschafswaarde.

Vorderingen op ten hoogste één jaar

De vorderingen op ten hoogste één jaar bedragen 4.550,8 miljoen euro en kunnen onderverdeeld worden in 2 groepen (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
'Handels'vorderingen	890,3	908,5
Overige vorderingen op korte termijn	3.660,5	2.004,4
Totaal	4.550,8	2.912,9

a) 'Handels'vorderingen

De handelsvorderingen die binnen het volgende boekjaar geïnd dienen te worden kunnen verdeeld worden in (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Openstaande verkoopfacturen, terugvorderingen, ...	32,7	43,6
Fiscale vorderingen geboekt via het Vlaams Fiscaal Platform	1.427,7	1.413,9
Vorderingen Minafonds	11,0	7,2
Leegstand woningen	41,2	41,3
Te ontvangen creditnota's leveranciers	5,4	2,1
Op te maken facturen	2,2	1,1
Dubieuze debiteuren	39,9	40,2
Geboekte waardeverminderingen Fiscale vorderingen	-630,1	-601,3

Geboekte waardeverminderingen op openstaande vorderingen en dubieuze debiteuren	-39,7	-39,9
Overige	0,0	0,3
TOTAAL	890,3	908,5

Het openstaand saldo van de handelsvorderingen is licht gedaald met 18,2 miljoen euro t.o.v. 2022.

Het detail van de fiscale vorderingen en de geboekte waardeverminderingen hierop, wordt opgevolgd in de subadministratie van Vlabel (Vlaams Fiscaal Platform). De openstaande vastgestelde rechten zijn licht gestegen van 1.413,9 naar 1.427,7 miljoen euro. Voor de meeste heffingen zijn er weinig of beperkte verschuivingen, maar er zijn 2 uitschieters:

- De openstaande vastgestelde rechten van de erfbelasting (hoofdsom) zijn gestegen van 414,4 miljoen naar 468,2 miljoen euro (i.e. +53,8 miljoen euro). Dat is een toevalligheid. Een groot deel van de stijging (40 miljoen euro) heeft betrekking op vorderingen die op 31.12.2023 nog niet vervallen waren.
- Bovenstaande stijging wordt volledig gecompenseerd door het feit dat de openstaande vastgestelde rechten van de registratiebelasting (hoofdsom) gedaald zijn van 145,0 miljoen naar 91,2 miljoen euro (i.e. -53,8 miljoen euro). Een deel van de oorzaak is te verklaren door de verminderde activiteit op de vastgoedmarkt en de technische problemen bij de FOD Financiën in november en december waardoor er veel minder inkohieringen waren voor de registratierechten.

De stijging in de waardevermindering (+28,3 miljoen euro), die een raming is, doet zich vooral voor bij de onroerende voorheffing en erfbelasting aangezien er meer vervallen vorderingen zijn, waardoor de kans groter is dat ze niet geïnd worden.

b) Overige vorderingen op korte termijn

De overige vorderingen op korte termijn bestaan uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Te ontvangen subsidies, toelagen, ...	46,0	19,5
Voorschotten EU-subsidies	767,8	228,1
Lopende rekening mutualiteiten	8,7	0,0
Nog op te maken facturen	15,9	14,6
Diverse vorderingen	227,5	219,0
Lange termijnvorderingen die binnen het jaar vervallen (zie detail vorderingen op meer dan één jaar)	125,7	191,9
Vorderingen op entiteiten die tot de Vlaamse overheidssector behoren (zie detail financiële vaste activa)	704,7	567,7
Vooruitbetalingen Dienstencheques	274,7	260,3

Vooruitbetalingen ESF en AMIF	31,3	30,7
Rekening courant De Werkvennootschap	466,9	337,3
Rekening courant Betaalorgaan	9,5	9,5
Rekening courant Federale Pensioendienst	7,0	6,9
Vordering federale operatoren	54,0	101,6
Vorderingen waarborgbeheer	71,2	73,5
Vorderingen energieheffingen	3,8	2,8
Dubieuze vorderingen overige leningen beheerd door PMV	19,5	0,0
Dubieuze (terug)vorderingen subsidies en overige	31,9	28,0
Geboekte waardeverminderingen op voornamelijk debiteuren waarborgbeheer en energieheffingen	-117,7	-92,8
Korte termijn financiering VWF	901,0	0,0
Overige	11,1	5,8
TOTAAL	3.660,5	2.004,4

De overige vorderingen zijn gestegen met 1.656,1 miljoen euro ten opzichte van 2022. De belangrijkste oorzaken van deze stijging zijn:

- De te ontvangen subsidies en toelagen zijn gestegen met 26,5 miljoen euro. Dit is bijna uitsluitend te verklaren door de terugvordering van te veel toegekende (en uitbetaalde) subsidies aan de vaccinatiecentra in het kader van de coronapandemie.
- De voorschotten EU-subsidies zijn gestegen tot 767,8 miljoen euro eind 2023. Dit is een stijging met 539,7 miljoen euro t.o.v. 2022. Dit betekent concreet dat het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap voor 539,7 miljoen euro bijkomend geprefinancierd heeft doorheen 2023. De voorgeschoten bedragen hebben in hoofdzaak betrekking op RRF (Recovery and resilience Facility) voor een bedrag van 710,4 miljoen euro (incl. 1,3 miljoen euro REPOWER-EU), wat een stijging van de vordering betekent van 491,2 miljoen euro in vergelijking met vorig jaar. Het daadwerkelijk ontvangen van de geprefinancierde bedragen is afhankelijk van het behalen van milestones op Belgisch niveau. In die zin is Vlaanderen op dat vlak afhankelijk van de federale overheid en de andere gemeenschappen en gewesten. Daarnaast is er voor de standaard EU-subsidies ook nog een vordering van 57,4 miljoen euro op het doorgeefluik. Dit wil zeggen dat er voorlopig 57,4 miljoen euro meer is doorgegeven naar de eindbegunstigden dan dat er ontvangen is vanuit Europa.
- De financieringen van het VWF worden normaal gezien per kwartaal omgezet naar een langetermijnlening, waarbij zowel de kortetermijnfinanciering als de

uiteindelijke langetermijnleningen renteloos zijn. Deze werkwijze werd tot en met het eerste kwartaal van 2023 toegepast. In 2023 werd gestart met de voorbereiding voor het opzetten van een obligatieprogramma. Het opzetten van dit programma is begin 2024 gefinaliseerd en het is dus pas op dit ogenblik dat de kortetermijnfinancieringen werden omgezet in een langetermijnobligatie. In tegenstelling tot de renteloze leningen tot en met 2022, zal dit obligatieprogramma rentedragend zijn. Bij de financiering van het tweede tot en met het vierde kwartaal 2023 gebeurde er geen omzetting naar een langetermijnlening. Dit verantwoordt een stijging van 901,0 miljoen euro op de korte termijnvorderingen per 31.12.2023.

- De kortetermijnvorderingen op entiteiten die tot de Vlaamse overheidssector behoren kenden een stijging van 137,0 miljoen euro. Dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat verschillende leningen van VMSW/VWF voor het eerst deels zullen afgelost worden in 2024 (voor een bedrag van 121,0 miljoen euro). Zie ook de vorderingen bij 'Financiële vaste activa'.
- Sinds 2023 worden het kapitaal en de interesten die door PMV als dubieus² beschouwd worden als een korte termijnvordering geboekt, in plaats van als een vordering op lange termijn. Dit zorgt, in vergelijking met 2022, voor een stijging van 19,5 miljoen euro (zie 'Dubieuze vorderingen leningen beheerd door PMV' in bovenstaande tabel). De grootste dubieuze vorderingen zitten op de heropstartlening (11,2 miljoen euro), overbruggingslening (5,8 miljoen euro) en handelshuurlening (2,3 miljoen euro).
- De lopende rekening mutualiteiten vertoont eind 2023 een vordering van 8,7 miljoen euro t.o.v. een schuld van 20,0 miljoen euro eind 2022. Dit betekent dat er eind 2023 8,7 miljoen euro meer werd aangerekend dan ontvangen. Zie hiervoor ook 'Lopende rekening mutualiteiten' bij de 'Overige schulden'.
- De rekening-courant met De Werkvennootschap stijgt met een bedrag van 129,6 miljoen euro. Op deze rekening-courant worden bedragen aangerekend die gestort (voorschotten) werden naar De Werkvennootschap voor uitvoering van de werken en de aankoop van gronden. Men kan hieruit concluderen dat het bedrag aan werken dat aan De Werkvennootschap wordt opgedragen, maar waarvoor De Werkvennootschap nog niet heeft kunnen factureren, stijgt. Op het moment dat een werk door De Werkvennootschap is uitgevoerd, ontvangt het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (MVG) een factuur, waardoor de activa worden overgedragen aan het MVG, en wordt het voorschot voor hetzelfde bedrag verminderd.

² Er zijn verschillende redenen waarom een krediet opgezegd wordt door PMV en dusdanig als dubieus wordt geboekt, de 2 voornaamste zijn de volgende:

- Wanneer een kredietnemer te veel achterstallige vervaldagen heeft opgelopen en er te weinig of geen intentie of reactie van de kredietnemer is;
- Wanneer een kredietnemer in falings gaat, maar waarvan het faillissement nog niet volledig is afgewikkeld.

- Daarnaast zien we een daling van 47,6 miljoen euro op de vordering federale operatoren³. De vordering moet samen gelezen worden met de schuld aan de federale operatoren. Deze post vindt men terug op de passiefzijde van de balans onder overige schulden. Het saldo van de vordering bedraagt eind 2023 54,0 miljoen euro en de schuld bedraagt -11,2 miljoen euro, wat maakt dat het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap per saldo een vordering heeft van 42,8 miljoen euro. Deze vordering bestaat voornamelijk uit een vordering op de RVA (24,7 miljoen euro), RIZIV (22,0 miljoen euro), RSZ (6,5 miljoen euro) en een schuld van 11,2 miljoen euro op POD maatschappelijke integratie.
- Ten slotte zijn de geboekte waardeverminderingen gestegen in vergelijking met 2022, namelijk met een bedrag van 24,9 miljoen euro. Dit valt voor het grootste deel te verklaren door het feit dat 2023 het eerste jaar is waarin er waardeverminderingen worden aangelegd voor de leningen die worden beheerd door PMV. 100% van de vorderingen die dubieus werden gesteld (zie hierboven) worden ook in waardevermindering genomen op korte termijn, wat hier dus een waardevermindering van 19,5 miljoen euro betekent.

Geldbeleggingen

De geldbeleggingen bedragen 50,5 miljoen euro en bestaan vooral uit:

- Vastrentende effecten voor 50,2 miljoen euro
- Aandelen voor 0,2 miljoen euro

De vastrentende effecten zijn sterk gestegen ten opzichte van 2022 (+ 48,2 miljoen euro). Dit is terug te brengen tot een korte termijnfinanciering van Lantis via een commercial paper, die door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap als belegging is opgenomen..

Liquide middelen

Voor de negatieve banksaldi werd een herclassificatie uitgevoerd naar het passief van de balans voor een bedrag van 195,5 miljoen euro.

³ De federale operatoren zijn federale instanties die nog uitvoerende taken op zich nemen voor bevoegdheden die bij de 6de Staatshervorming werden overgeheveld naar Vlaanderen.

Aangezien de bevoegdheden Vlaams zijn, dient de kost door Vlaanderen gefinancierd te worden en dient de aanrekening ook in de boekhouding van de Vlaamse Gemeenschap opgenomen te worden. De kasmatige afwikkeling gebeurt door inhoudingen op de federale toelage aan Vlaanderen op basis van voorschotten en daarop volgende afrekeningen in functie van de voorschotten en de werkelijke gemaakte kosten. Dit zorgt ervoor dat we steeds een schuld of vordering ten aanzien van de federale overheid rapporteren in de jaarrekening.

Overlopende rekeningen van het actief

Overlopende rekeningen zijn boekhoudtechnische correcties ten gevolge van de aanrekeningsregels.

De overlopende rekeningen van het actief bedragen 1.017,2 miljoen euro en zijn als volgt samengesteld (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Over te dragen kosten	38,3	41,3
Over te dragen kosten subsidies	782,9	840,5
Verkregen opbrengsten	196,0	483,8
TOTAAL	1.017,2	1.365,6

In onderstaande tabel kan men de opdeling per beleidsdomein zien van de over te dragen kosten subsidies. Eind 2022 werd er voor 840,5 miljoen over te dragen kosten met betrekking tot subsidies geboekt. Eind 2023 is dit saldo licht gedaald tot 782,9 miljoen euro. Een over te dragen subsidiekost betekent dat er hogere voorschotten werden verstrekt dan dat er voor 2023 boekhoudkundig kon worden aangerekend.

Beleidsdomein	Boekjaar	Vorig boekjaar
Bd. Cultuur, Jeugd, Sport en Media	145,3	158,1
Bd. Economie, Wetenschappen en Innovatie	13,7	10,8
Bd. Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	105,8	130,3
Bd. Landbouw en Visserij	4,7	6,4
Bd. Mobiliteit en Openbare Werken	2,1	1,2
Bd. Omgeving	209,9	124,8
Bd. Onderwijs en Vorming	67,0	221,0
Bd. Welzijn en Volksgezondheid	64,3	154,1
Bd. Werk en Sociale Economie	170,1	33,8
TOTAAL	782,9	840,5

In 2023 valt er een materiële afname te bemerken in de overlopende rekening 'verkregen opbrengsten'. In 2023 bedraagt het saldo 196,0 miljoen euro terwijl dit in 2022 483,8 miljoen euro bedroeg. Net zoals in 2022 heeft de aanrekening van de veilingopbrengsten uit emissierechten de grootste impact op deze rekening. Sinds 1 januari 2021 waren er geen effectieve ontvangsten vanuit de federale overheid in het kader van emissierechten wegens het ontbreken van een samenwerkingsakkoord tussen de verschillende Belgische regio's. Er werden steeds ramingen geboekt op basis van de gerapporteerde veilingopbrengsten door de FOD Volksgezondheid. Ondertussen werd er echter een akkoord bereikt, wat in december 2023 geleid heeft tot een doorstorting van 608,8 miljoen euro vanuit de federale overheid. Door deze ontvangst onmiddellijk correct aan te rekenen in de boekhouding, is het gedeelte dat nog moest aangerekend worden via overlopende rekening sterk gedaald.

Naar **oorsprong van het vermogen – m.a.w. het PASSIEF** – stellen we het volgende vast.

Het eigen vermogen bedraagt 13,8% van het balanstotaal.
De voorzieningen bedragen 3,3% van het balanstotaal.
Het vreemd vermogen bedraagt 82,9% van het balanstotaal.

Hierna volgt de gedetailleerde bespreking van de verschillende posten.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen exclusief herwaarderingsmeerwaarden en kapitaalsubsidies bestaat uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Situatie 31.12.2022	Resultaatverwerking	Situatie 31.12.2023
Reserves	8,9	0,2	9,1
Overgedragen resultaat	-906,3	-2.036,9	-2.943,2
TOTAAL eigen vermogen	-897,4	-2.036,7	-2.934,1

Afstemming resultaatverwerking:

Omschrijving	Bedrag (in miljoen euro)
Bedrijfseconomische winst/verlies (+/-) over 2023	-2.036,7
Toevoeging/onttrekking (+/-) aan de reservefondsen van de DAB's	0,2
Effect 2023 op eigen vermogen (overgedragen resultaat)	-2.036,9

Herwaarderingsmeerwaarden

Detail van de herwaarderingsmeerwaarden (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Op immateriële vaste activa (emissierechten)	0,0	0,1
Op materiële vaste activa	1.415,4	1.415,3
Op financiële vaste activa	8.763,4	8.572,5
TOTAAL	10.178,8	9.987,9

De financiële vaste activa waarop deze herwaarderingsbetrekking hebben, vindt men terug onder rubriek 'financiële vaste activa'.

Reserves

De reserves bedragen 9,1 miljoen euro op 31.12.2023. Het gaat hier om de reservefondsen aangelegd door de DAB's.

Kapitaalsubsidies

Detail (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Kapitaalsubsidies	92,1	5,8

De bewegingen 2023 zien er als volgt uit (in miljoen euro):

Netto-waarde per 31 december 2022	5,8
Correcties voorgaande jaren	+43,3
Toevoegingen 2023	+45,8
Verrekeningen 2023 (zie ook financiële opbrengsten - resultatenrekening)	-2,8
Netto-waarde per 31 december 2023	92,1

Sinds boekjaar 2021 worden er in de jaarrekening van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap kapitaalsubsidies opgenomen met betrekking tot de tussenkomst van Europa via de EFRO-middelen voor het uitvoeren van werken door de Werkvennootschap.

Vanaf boekjaar 2022 worden ook de investeringen die gefinancierd worden met Europese middelen in het kader van het Plan voor Herstel en Veerkracht (= RRF-middelen) verwerkt als kapitaalsubsidies.

Bijkomend worden vanaf 2023 de investeringen die gefinancierd worden met (standaard) Europese middelen verwerkt als kapitaalsubsidies.

Deze boekingen hebben een louter bedrijfseconomisch effect en hebben geen invloed op het eigen vermogen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Deze kapitaalsubsidies zullen, in overeenstemming met de aanrekeningsregels, in resultaat genomen worden in de toekomstige jaren, gelijklopend met het afschrijvingspercentage van de investering waarop ze betrekking hebben.

De grote stijging in vergelijking met vorig boekjaar is vooral te wijten aan het feit dat de in resultaatname van RRF-dossiers uit 2022 in eerste instantie integraal werd tegengedraaid (ten bedrage van 43,3 miljoen euro). Er was eind 2022 geen duidelijk zicht aan welke activa de RRF-investeringsubsidies precies gekoppeld waren. Daardoor waren er in 2022 ook verrekeningen gebeurd op niet-afschrijfbaar activa. Dit is in 2023 rechtgezet. Deze correcties werden in het resultaat verwerkt via de niet-recurrente bedrijfskosten.

De uiteindelijke nieuwe berekening leidde in 2023 tot een in resultaatname van slechts 2,8 miljoen euro.

Verder waren er in 2023 in totaal 45,8 miljoen euro toevoegingen (44,4 miljoen euro extra RRF-investeringsuitgaven, 0,7 miljoen euro voor de Werkvennootschap en 0,7 miljoen euro voor andere Europese subsidies dan RRF).

Voorzieningen

Een voorziening vertegenwoordigt op balansdatum de beste schatting van de kosten die als waarschijnlijk worden beschouwd.

Detail (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Voor juridische geschillen	291,7	192,5
Voor overige risico's en kosten	1.315,4	1.209,3
Niet opgenomen vakantiedagen	156,0	135,5
TOTAAL	1.763,1	1.537,3

De voorzieningen bedragen 1.763,1 miljoen euro en bestaan uit:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig Boekjaar
Voorziening voor juridische geschillen – lopende geschillendossiers	291,7	192,5
Voorziening voor overige risico's en kosten – Waarborgbeheer	50,0	50,1
Voorziening pensioenverplichting rechtsvoorganger VVM De Lijn	87,0	93,6
Voorziening ter beschikkingstelling voorafgaand aan het pensioen	15,9	12,3
Voorziening voor overige risico's en kosten – VRT pensioenen	1.162,5	1.053,3
Voorziening voor niet opgenomen vakantiedagen	156,0	135,5
TOTAAL	1.763,1	1.537,3

Vanaf 2020 werd er een voorziening aangelegd voor de niet opgenomen vakantiedagen. In 2021 werden de voorzieningen uitgebreid met openstaande geschillen en andere hangende risico's om zo meer transparantie te bieden in zeer waarschijnlijke toekomstige kosten.

De voorzieningen stijgen in 2023 met 225,8 miljoen euro t.o.v. 2022.

Deze stijging is in belangrijke mate (nl. voor 99,2 miljoen euro) te wijten aan de grotere voorziening voor lopende geschillendossiers, die in aanmerking komen voor tussenkomst van het Vlaamse Fonds voor Lastendelging (VFLD). Naar aanleiding van opmerkingen van het Rekenhof werd verder werk gemaakt van het sensibiliseren van de entiteiten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap over het belang van het aangeven van alle geschillen in het geschillenregister. De grote stijging kan dus deels verklaard worden door een kwaliteitsverbetering in het opvolgen van de geschillen, maar is daarnaast ook onderhevig aan andere factoren (bv. de snelheid waarmee rechtbanken dossiers verwerken, het aantal geschillen dat zich voordoet ...). Deze grote stijging van 99,2 miljoen euro wordt vooral in de hand gewerkt door het groter aandeel van de dagvaardingen (903,3 miljoen euro in 2023 tegenover 221,0 miljoen euro in 2022), waarop een provisie wordt aangelegd van 20%. Dit kan meer in detail gezien worden in onderstaande tabel (in miljoen euro):

Fase van behandeling	Totaal bedrag 2023	Totaal bedrag 2022	%	Bedrag Provisie 2023	Bedrag Provisie 2022
De schade (of de mogelijke boete) is betekend; er is nog geen dagvaarding	3,6	222,9	10	0,4	22,3
De uitspraak is in kracht van gewijsde of de minnelijke schikking is definitief en moet uitgevoerd worden.	5,4	16,8	100	5,4	16,8
Er is een dagvaarding.	903,3	221,0	20	180,6	44,2
Er is een uitspraak, die wordt aangevochten.	164,3	214,3	30	49,3	64,3
Er zijn onderhandelingen voor een dading	112,1	89,9	50	56,0	44,9
TOTAAL	1.188,7	764,9		291,7	192,5

De voorziening voor de terugbetaling van leningen toegekend door Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) in het kader van het waarborgbeheer, maar waarbij de terugbetaling onzeker is, bedraagt eind 2023 50,0 miljoen euro. Dit is een afname van 0,1 miljoen euro t.o.v. 2022. Administratief verloopt de waarborgregeling via PMV/z-Waarborgen NV, een dochter van PMV. Het is echter het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (MVG) dat de premie-inkomsten ontvangt en de risico's bij inroeping draagt. Op het moment dat de waarborgregeling wordt afgesloten ontvangt PMV/z-Waarborgen NV ten gunste van het MVG een premie als vergoeding voor die borgstelling. Deze premie dekt de volledige waarborgperiode. De aangelegde voorziening dekt dan ook het risico voor de volledige waarborgperiode af. Dit is dezelfde techniek die ook door verzekeringsmaatschappijen wordt gehanteerd. Voor de boekhoudkundige verwerking verwijzen we naar VABN-advies 2021/1 van 09/12/2021 betreffende de aanleg van een voorziening voor gestandaardiseerde waarborgen.

De voorziening voor de pensioenschuld van de rechtsvoorgangers van VVM De Lijn bedraagt eind 2023 87,0 miljoen euro, met andere woorden, er werd een terugname van 6,6 miljoen euro geboekt t.o.v. 2022.

Daarnaast werd er in 2023 een toename van 3,6 miljoen euro geboekt op de voorziening voor het onderwijspersoneel dat op dit moment in het systeem 'Terbeschikkingstelling wegens persoonlijke aangelegenheden voorafgaand aan het pensioen' zit, en dit voor de op dat moment nog resterende duur van hun loopbaan.

Bij decreet van 25 april 2014 betreffende de rustpensioenen, toegekend aan de vastbenoemde personeelsleden van de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) en betreffende de overlevingspensioenen, toegekend aan de rechtverkrijgenden van die personeelsleden, werden bepaalde pensioenverplichtingen overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap. VRT betaalt op zijn beurt hiervoor jaarlijks een vaste bijdrage aan het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. In 2022 werd hiervoor een voorziening aangelegd van 1.053,3 miljoen euro. Dit jaar werd hierop een toename van 109,2 miljoen euro geboekt waardoor de voorziening eind 2023 1.162,5 miljoen euro bedraagt. Deze toename is enerzijds te wijten aan de index en anderzijds aan het feit dat het actuariael rapport, op basis waarvan de voorziening wordt aangelegd, in 2022 niet op tijd voorhanden was. Hierdoor was er in 2022 een raming gebeurd, waardoor dit licht afweek van de realiteit en iets te laag was ingeschat.

Tot slot werd er een toename van de provisie niet-opgenomen vakantiedagen geboekt voor een bedrag van 20,5 miljoen euro. Dit is te verklaren door:

- een stijging in de waarde van een opgespaarde vakantiedag (door index, sectoraal akkoord en endogene groei)
- een stijging in het aantal overgedragen vakantiedagen (door meer personeel en minder ziekte). De berekening van het bedrag is gebeurd op basis van de in het personeelssysteem beschikbare gegevens.
- de overdracht van het eindsaldo 2022 van de personeelsleden overgedragen vanuit VMSW naar Wonen in Vlaanderen. Dit brengt een verhoging van 3,4 miljoen euro met zich mee, die op de balans wel geboekt werd als een voorziening, maar in het resultaat verwerkt werd via het uitzonderlijk resultaat.

Financiële schulden op meer dan één jaar en op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen

Overzicht (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Financiële schulden op meer dan één jaar	24.233,8	19.841,8
Financiële schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	27,1	26,8

De financiële schulden op meer dan één jaar en op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen zijn als volgt samengesteld (in miljoen euro):

Omschrijving	meer dan 1 jaar	minder dan 1 jaar	Totaal
Niet-achtergestelde obligatieleningen	23.497,7	5,9	23.503,6
Leasing en soortgelijke schulden	367,2	8,8	376,0
Kredietinstellingen	368,9	12,4	381,3
TOTAAL	24.233,8	27,1	24.260,9

De financiële schulden bedragen 24.260,9 miljoen euro, waarvan 24.233,8 miljoen euro op meer dan één jaar en 27,1 miljoen euro die binnen het jaar vervallen. Het totale bedrag bestaat uit:

- 23.503,6 miljoen euro van het EMTN-programma en de Sure-leningen (aangegaan in 2021), waarvan 23.497,7 miljoen euro op lange termijn en 5,9 miljoen euro op korte termijn. In 2023 werden nieuwe lange termijn EMTN-leningen aangegaan voor 4.413,8 miljoen euro, terwijl er in 2023 geen aflossingen waren. Bovendien lopen er geen af volgend jaar. De korte termijnschuld betreft de jaarlijkse boeking van de agio's van de leningen die uitgegeven werden in het verleden boven pari. De op balans opgenomen netto pari-opbrengsten bedragen 119,1 miljoen euro en de opgenomen netto pari-kosten bedragen 73,2 miljoen euro. Zowel de pari-opbrengsten als pari-kosten worden over de looptijd van de lening in resultaat genomen.

- 376,0 miljoen euro leasing en soortgelijke schulden, waarvan de uitsplitsing in onderstaande tabel kan worden gezien (in miljoen euro). In 2023 zijn geen nieuwe leasingschulden aangegaan, maar er werd voor 8,3 miljoen euro afgelost.

Omschrijving	Boek- jaar LT	Boek- jaar KT	Vorig boekjaar LT	Vorig boekjaar KT
Erfpacht Kaaitheater	10,0	0,4	10,3	0,4
Muntpunt	6,4	1,2	7,6	1,2
PPS - Project Brabo1	62,8	0,0	62,7	0,0
PPS - Via Zaventem	44,1	1,5	45,6	1,4
PPS - Via R4	75,6	1,9	77,5	1,8
PPS - Via Noord-Zuid Kempen	168,3	3,8	172,1	3,5
Totaal	367,2	8,8	375,8	8,3

Een gedetailleerde beschrijving en analyse van alle publieke-private samenwerkingen (PPS) is terug te vinden in het rapport Grote Projecten en Programma's 2023 (<https://fin.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2023/11/BR2023.pdf>).

- 381,3 miljoen euro leningen bij kredietinstellingen, waarvan de uitsplitsing in onderstaande tabel wordt weergegeven (in miljoen euro). Er werd in 2023 12,7 miljoen euro afgelost.

Omschrijving	Boek- jaar LT	Boek- jaar KT	Vorig boek- jaar LT	Vorig boek- jaar KT
Vereffening Gemeentelijke Holding	25,0	0,0	25,0	0,0
Overname schulden nieuw gefusioneerde gemeenten	42,9	5,0	47,9	5,3
Amoras	13,0	7,1	20,1	7,1
Vismijn Oostende	0,5	0,3	0,8	0,3
Lantis - Oosterweel	250,0	0,0	250,0	0,0
Overige (Schuldschein)	37,5	0,0	37,5	0,0
Totaal	368,9	12,4	381,3	12,7

Overige schulden op meer dan één jaar en op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen

Overzicht (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Overige schulden op meer dan één jaar	4.283,1	4.512,4
Overige schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	435,6	697,0

De overige schulden op meer dan één jaar en op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen zijn als volgt samengesteld (in miljoen euro):

Omschrijving	meer dan 1 jaar	minder dan 1 jaar	Totaal
Overige schulden m.b.t. federale operatoren	616,6	68,2	684,8
Ontleningen binnen consolidatiekring	164,0	0,5	164,5
Overige schulden VIPA (Ziekenhuisfinanciering, Alternatieve financiering & REVA ziekenhuizen)	3.502,5	366,9	3.869,4
TOTAAL	4.283,1	435,6	4.718,7

- De overige schulden m.b.t. de federale operatoren bedragen 684,8 miljoen euro, waarvan 616,6 miljoen euro op lange termijn en 68,2 miljoen euro op korte termijn. Op deze schuld, in 2018 ontstaan en geboekt naar aanleiding van de herrekening van de autonomiefactor, voorzien in de Bijzondere Financieringswet (BFW), werd 68,0 miljoen euro verrekend in 2023.
- De lange termijn ontleningen binnen de consolidatiekring van de Vlaamse overheid bedragen 164,5 miljoen euro, waarvan 164,0 miljoen euro op meer dan één jaar en 0,5 miljoen euro die binnen het jaar vervalt. Enerzijds werden er voor 50,0 miljoen euro aan nieuwe leningen aangegaan bij de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) en voor 104,0 miljoen euro aan nieuwe leningen bij de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), waar er sinds 2022 reeds 10,0 miljoen euro open staat aan leningen. Anderzijds werden er lange termijnschulden afgelost voor een bedrag van 142,1 miljoen euro, waarvan 50,0 miljoen euro aan Gigarant, 90,3 miljoen euro aan GO! en 1,8 miljoen euro aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO). Dit leidt tot onderstaande situatie per 31.12.2023:

Tegenpartij	Boekjaar LT	Boekjaar KT	Vorig boekjaar LT	Vorig boekjaar KT
FWO	0,0	0,5	0,5	1,8
Gigarant	0,0	0,0	0,0	50,0
GO!	0,0	0,0	0,0	90,3
VMSW	114,0	0,0	10,0	0,0
VSB	50,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	164,0	0,5	10,5	142,1

- De schuld aan het VIPA bedraagt 3.869,4 miljoen euro, waarvan de uitsplitsing in onderstaande tabel wordt weergegeven (in miljoen euro). Er werd in 2023 voor 434,7 miljoen euro afgelost.

Omschrijving	Boekjaar LT	Boek- jaar KT	Vorig boekjaar LT	Vorig boekjaar KT
Ziekenhuisfinanciering (A1/A3)	2.519,9	240,2	2.708,1	247,7
Alternatieve financiering	923,9	120,4	1.044,3	226,1
Revalidatieziekenhuizen	58,7	6,3	65,0	12,9
Totaal	3.502,5	366,9	3.817,4	486,7

Ziekenhuisfinanciering beslaat het grootste bedrag binnen de schuld aan VIPA. Deze financiering bestaat uit volgende componenten:

A1/A3 en revalidatieziekenhuizen

Overgekomen met de zesde staatshervorming in 2016 betreft het de jaarlijkse rente- en kapitaalsubsidies in de afschrijvingen van roerende en onroerende investeringen (A1) alsook medisch-technische diensten zoals NMR, PET en radiotherapie (A3). Het RIZIV staat als federaal operator in voor de uitbetaling tot en met de laatste afschrijving. De financiering gebeurt, cfr. de Bijzondere Financieringswet, via inhoudingen op de dotatie ziekenhuisinfrastructuur. Sinds 2019 worden de revalidatieziekenhuizen wel rechtstreeks via het VIPA uitbetaald.

Met uitzondering van de financiële lasten (jaarlijks te bepalen) en de tussenkomsten PET en radiotherapie (jaarlijkse forfaits), betreffen het vaste, jaarlijkse tussenkomsten van bepaalde duur die bij ingebruikname ESR-matig volledig aangerekend werden. Dit gaf aanleiding tot de creatie van een uitstaande schuld van de overheid aan de ziekenhuissector. Met de invoering van een nieuw, forfaitair systeem (= strategisch en in-standhoudingsforfait) worden in het A1/A3-systeem geen nieuwe ziekenhuizen meer in gebruik genomen. Dit verklaart het jaarlijks dalend verloop van de uitstaande schuld.

Alternatieve financiering

De alternatieve financiering betreft een Vlaams subsidiesysteem van vaste gebruikstoelagen (met kapitaal- en rentecomponent) die gedurende 20 jaar worden uitbetaald vanaf aanvangsbevel voor de bouw van voorzieningen voor personen met een handicap, woonzorgcentra en ziekenhuizen. De voorfinanciering gebeurt door de zorginstelling zelf. Net zoals bij A1/A3 betreffen het vaste, jaarlijkse tussenkomsten van bepaalde duur die bij ingebruikname ESR-matig volledig aangerekend werden en aanleiding geven tot de creatie van een uitstaande schuld. Gezien sinds 2014 geen nieuwe gebruikstoelagen meer worden toegekend wordt deze schuld eveneens getypeerd door een dalende evolutie.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de schulden (financiële en overige schulden) op meer dan één jaar (incl. de schulden die binnen het jaar vervallen) sinds 2019 (in miljoen euro).

31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
28.979,6	25.078,1	22.757,2	19.377,9	8.468,7

De lange termijnschulden zijn in 2023 gestegen met 3.901,5 miljoen euro in vergelijking met 2022. Deze stijging is in hoofdzaak te wijten aan de toename van de EMTN-leningen nodig voor de financiering van het begrotingstekort, de rechtstreekse financieringen van VMSW, VWF en Lantis en de funding van het meerjarige relanceplan Vlaamse Veerkracht.

Financiële schulden ten opzichte van derden op ten hoogste één jaar

Het detail van de financiële schulden op ten hoogste één jaar ziet er als volgt uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Kredietinstellingen	195,5	680,5
Korte termijn ontleningen binnen consolidatiekring	1.377,2	522,5
Overige korte termijn leningen		
Leningen op de geldmarkt (CP)	1.484,0	1.500,0
Overige	180,0	100,0
TOTAAL	3.236,7	2.803,0

De financiële schulden ten opzichte van derden op ten hoogste één jaar bedragen 3.236,7 miljoen euro.

De bankrekeningen vertonen globaal een negatief saldo van 195,5 miljoen euro ten opzichte van 680,5 miljoen euro vorig boekjaar.

De korte termijn ontleningen binnen de consolidatiekring bedragen 1.377,2 miljoen euro in 2023 t.o.v. 522,5 miljoen euro in 2022, ofwel een stijging met 854,7 miljoen euro voornamelijk als gevolg van de stijgende rentevoeten. Binnen de PMV-groep werd er voor 484,7 miljoen euro extra belegd. Verder hebben het Go! (+116,0 miljoen euro) en de Werkvennootschap (+15,0 miljoen euro) hun uitstaande beleggingen verhoogd. Daarnaast hebben de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) en Antwerp Symphony Orchestra in 2023 voor de eerste keer belegd op korte termijn voor in totaal respectievelijk 300,0 miljoen euro en 7,0 miljoen euro. Tot slot heeft VMSW haar uitstaande beleggingen verminderd tot 150,0 miljoen euro (-68,0 miljoen euro).

Eind 2022 stond er 1.500,0 miljoen euro uit aan korte termijn schuld papier via het BCP-programma. Deze 'commercial papers' werden in 2023 ieder kwartaal doorgerold. De 1.500,0 miljoen euro is het nominale bedrag en bevat dus kapitaal en intrest. Eind 2023 stond er op deze manier 1.484,00 miljoen euro uit aan kapitaal, een vermindering van 16,0 miljoen euro t.o.v. eind 2022.

Verder stonden er eind 2023 twee kortetermijnleningen uit voor een totaalbedrag van 180,0 miljoen euro, tegenover twee kortetermijnleningen van in totaal 100,0 miljoen euro eind 2022 (zie post 'Overige').

Handelsschulden op ten hoogste een jaar

De handelsschulden bestaan uit volgende posten (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Leveranciers	513,8	407,4
Nog te ontvangen facturen	260,7	230,9
Schulden aan lokale besturen	30,0	0,0 (niet uitgesplitst)
TOTAAL	804,5	638,3

De leveranciersschulden zijn per 31.12.2023 met 166,2 miljoen euro gestegen ten opzichte van 31.12.2022.

Betaalgedrag

De Vlaamse Regering streeft ernaar alle niet betwiste facturen tijdig te betalen. Om de evolutie van dat streven op te volgen, wordt sinds 2017 een rapportering rond betaalgedrag van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap voorgesteld.

Deze rapportering voorziet in een monitoring van het betaalgedrag waarbij volgende zaken worden meegegeven:

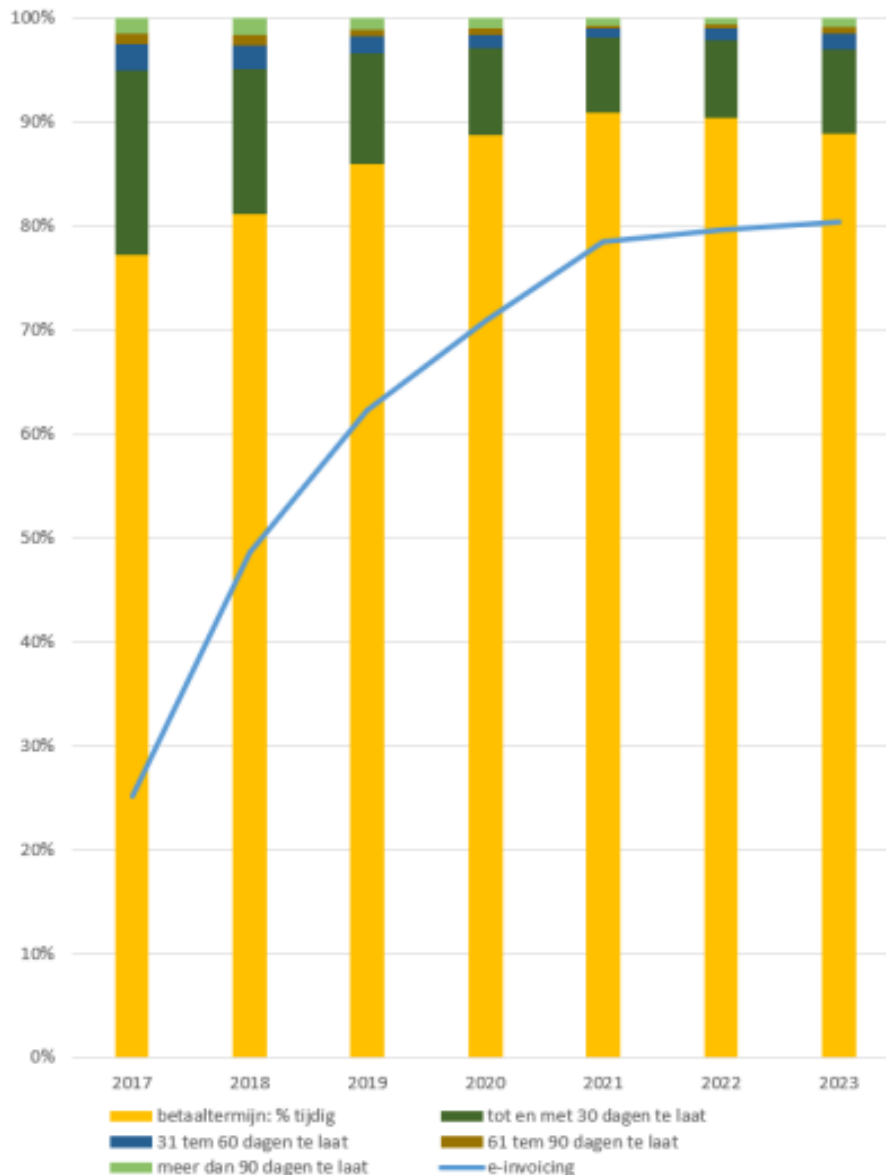
- Evolutie van het aandeel laattijdige betalingen ten opzichte van alle betalingen
- Evolutie van het aantal laattijdige betalingen en de mediaan van het aantal dagen te laat
- Een beknopte analyse en detaillering van deze evolutie.

De rapportering van het betaalgedrag neemt niet alle facturen mee. Enkel facturen die door de standaard goedkeuringsflow van het financieel systeem lopen, worden opgenomen. Volgende facturen worden uit deze rapportering geweerd omdat ze geen correct beeld geven over het betaalgedrag (wegens het niet gebruiken van de standaard goedkeuringsflow):

- declaraties, aangezien deze automatisch worden betaald de dag na de goedkeuring
- facturen via factureninterface, aangezien het goedkeuringsproces in een randapplicatie gebeurt
- facturen met andere betalingswijze dan SEPA en NIET-SEPA (b.v. cheque, manueel)
- facturen met regelsoort dotatie/subsidie of gemeenschappelijk subsidiebesluit.

Daarnaast vertrekt de rapportering vanuit de regelgeving zoals bepaald in de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties. De berekening van de vervaldatum is conform artikel 4 §2 van deze wet.

Globaal kunnen we stellen dat het betaalgedrag stabiliseerde in 2023 ten opzichte van 2022. Het aandeel tijdige betalingen bedroeg 90,40% in 2022 en 88,84% in 2023. Onderstaande figuur toont de evolutie in het betaalgedrag van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap sinds de uitwerking van het afsprakenkader en de opvolging hiervan.

Meer informatie en duiding rond betaalgedrag is terug te vinden op [Betaalindicatoren - Financien \(vlaanderen.be\)](https://betaalindicatoren-financien.vlaanderen.be)

Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten

De schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten zijn als volgt gedetailleerd (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Te betalen BTW	1,8	1,9
Te betalen bedrijfsvoorheffing	362,1	375,8
Te betalen RSZ en andere sociale lasten	189,5	189,8
Te betalen aan het Fonds voor Overlevingspensioenen	52,2	51,5
Te betalen bezoldigingen	0,06	0,2

Voorziening vakantiegeld	701,5	676,6
Voorziening voor uitgestelde bezoldigingen	120,7	120,1
Te betalen maaltijdcheques en hospitalisatieverzekering	1,6	1,5
Overige	1,8	4,7
TOTAAL	1431,3	1.422,1

De openstaande schuld met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten bedraagt 1.431,3 miljoen euro. Dit openstaand saldo is grotendeels te verdelen over enerzijds het onderwijzend personeel en de onderwijsinspectie en anderzijds het personeel van de Vlaamse Gemeenschap. Uit bovenstaande cijfers maakt men op dat de schuld met 9,2 miljoen euro is gestegen ten opzichte van 2022. De stijging op de schulden en sociale lasten wordt veroorzaakt doordat twee keer de spilindex werd overschreden, met in het bijzonder de indexoverschrijding die zich heeft voorgedaan begin januari 2023, waardoor deze impact heeft op het volledige jaar.

Omschrijving	Onderwijs	Ministerie	Totaal
Te betalen bedrijfsvoorheffing	362,6	-0,5	362,1
Te betalen RSZ en andere sociale lasten	170,0	19,5	189,5
Te betalen aan het Fonds voor Overlevingspensioenen	52,2	0	52,2
Te betalen bezoldigingen	0	0,06	0,06
Voorziening vakantiegeld	644,2	57,3	701,5
Voorziening voor uitgestelde bezoldigingen	120,7	0	120,7
Te betalen maaltijdcheques en hospitalisatieverzekering	0	1,6	1,6
Overige	0,7	1,1	1,8

De voorziening voor uitgestelde bezoldigingen zijn de rechten die leerkrachten per eind december 2023 hebben opgebouwd om voor de vakantiemaanden van het komende jaar een bezoldiging te ontvangen.

Overige schulden

De overige schulden bedragen op 31.12.2023 7.574,8 miljoen euro.

Ze bestaan uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Te betalen subsidies, dotaties, toelagen en soortgelijke	7.349,5	7.315,3
Diverse schulden aan federale operatoren (in kader van 6 ^e staatshervorming)	11,2	13,6
Lopende rekening Mutualiteiten	0,0	20,0
Ontvangen voorschotten energieleeningen	0,0	0,2

Lopende rekening Europese subsidies	35,5	167,8
Schulden boekhoudkundige operaties	170,8	62,7
Nog niet toegewezen ontvangsten	4,6	5,0
Andere diverse schulden	3,2	3,2
TOTAAL	7.574,8	7.587,8

Het openstaand saldo aan te betalen subsidies per 31.12.2023 bedraagt 7.349,5 miljoen euro. Dit ligt in lijn met de nog te betalen subsidies eind 2022.

Deze schuld situeert zich voornamelijk bij de toelagen aan de entiteiten van de Vlaamse Overheid die in centraal kasbeheer zitten, nl. voor een bedrag van 5.939,2 miljoen euro. De betalingen aan die entiteiten gebeuren in functie van hun financiële noden.

De schuld ten opzichte van de federale operatoren geeft het verschil weer tussen de kasontvangst vanuit de federale operatoren en de reeds aangerekende bedragen. Deze bedraagt eind 2023 11,2 miljoen euro. Wanneer het actief en het passief van de balans samen gelezen worden, eindigen we eind 2023 met een door de Vlaamse Gemeenschap te vorderen saldo van 42,8 miljoen euro. Met andere woorden, eind 2023 werd er 42,8 miljoen euro meer aangerekend dan wat er werd ontvangen van de federale operatoren. Zie ook 'Vordering federale operatoren' onder 'Vorderingen op ten hoogste één jaar' – 'Overige vorderingen op korte termijn'.

De lopende rekening mutualiteiten vertoont eind 2023 een vordering van 8,7 miljoen euro t.o.v. een schuld van 20,0 miljoen euro eind 2022. Dit betekent dat we eind 2023 8,7 miljoen euro meer hebben aangerekend dan we hebben ontvangen. Zie hiervoor ook 'Lopende rekening mutualiteiten' bij de 'Vorderingen op ten hoogste één jaar' – 'Overige vorderingen op korte termijn'.

Het saldo op de lopende rekening Europese subsidies is een gevolg de aanrekeningsregels die Europa voor haar subsidies aan de lidstaten oplegt. Het boeken van Europese subsidies moet 'ESR-neutraal' blijven, in die zin dat het boeken van de opbrengst van Europese subsidies in verhouding moet staan met de kosten die gesubsidieerd worden. Een schuld betekent dat Europa meer voorschotten heeft betaald dan dat er uitgaven tegenover staan. De positie op de balans is steeds een momentopname en afhankelijk van de 'bevoorschotting' door Europa.

De grootste verklaring voor de sterke daling in vergelijking met vorig jaar is te wijten aan BAR (Brexit Adjustment Reserve). Eind 2022 stond specifiek voor BAR op het doorgeefluik nog een schuld open van 208,3 miljoen euro, wat wil zeggen dat er 208,3 miljoen euro was ontvangen vanuit Europa dat nog niet was doorgestort naar de eindbegunstigden. Eind 2023 bedroeg dit nog slechts 22,9 miljoen euro. Dit komt door het feit dat de meerderheid van de BAR-projecten is afgelopen in 2023 en dit geld werd doorgestort naar de eindbegunstigden.

De schulden boekhoudkundige operaties kennen een grote stijging in vergelijking met 2022, namelijk voor een bedrag van 108,1 miljoen euro. Deze schulden hebben in hoofdzaak – voor 170,1 miljoen euro – betrekking op de boekhoudkundige verwerking van de opcentiemen die Vlabel voor het totale bedrag int, maar voor een groot deel verschuldigd is aan de steden en gemeenten en de provincies. De belangrijkste oorzaak van de stijging is dat het verzendingspercentage van de vorderingen op 31.12.2023 iets hoger lag ten opzichte van de vorige jaren. Er wordt gewerkt met

voorschotten, waardoor er enkel op 31/05 een afrekening kan gemaakt worden. In 2023 werd er in het jaar zelf meer ingekohierd t.o.v. voorgaande jaren, maar ook voor de oudere aanslagjaren zijn de percentages toegenomen. Hierdoor is er eind december een hoger openstaand saldo.

Overlopende rekeningen van het passief

De overlopende rekeningen van het passief bedragen 1.966,6 miljoen euro op jaareinde 2023 en bestaan uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Toe te rekenen kosten	257,0	124,9
Toe te rekenen kosten – subsidies	1.654,6	1.538,2
Over te dragen opbrengsten	55,0	83,8
TOTAAL	1.966,6	1.746,9

De toe te rekenen kosten zijn in 2023 gestegen met 132,1 miljoen euro ten opzichte van 2022. Eind 2023 bedraagt het saldo van de toe te rekenen kosten 257,0 miljoen euro. Dit zijn kosten, die betrekking hebben op 2023 maar die pas zullen betaald worden in 2024. Deze kosten hebben voornamelijk betrekking op rente, commissies en kosten verbonden aan schulden en bankkosten.

De toe te rekenen kosten – subsidies bedragen 1.654,6 miljoen euro per 31.12.2023. Dit betreft inkomens- en kapitaaloverdrachten, die volgens de aanrekeningsregels dienen aangerekend te worden in 2023 maar die pas de komende jaren zullen uitbetaald worden. In onderstaande tabel kan men de stijgingen en dalingen zien per beleidsdomein:

Beleidsdomein	Boekjaar	Vorig boekjaar
Bd. Financiën en begroting	324,1	364,8
Bd. Onderwijs en Vorming	421,6	435,8
Bd. Welzijn en Volksgezondheid	260,2	263,8
Bd. Cultuur, Jeugd, Sport en Media	2,1	2,2
Bd. Werk en Sociale Economie	238,1	246,3
Bd. Mobiliteit en Openbare Werken	5,0	13,3
Bd. Omgeving	233,0	52,1
Bd. Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	170,5	159,9
TOTAAL	1.654,6	1.538,2

De belangrijkste stijging stelt men vast binnen het beleidsdomein Omgeving. Deze stijging heeft voornamelijk betrekking op de aanrekening van Mijn Verbouwpremie (MVP), enerzijds voor wat betreft het gedeelte van de premies vanuit het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) voor een bedrag van 78,8 miljoen euro, anderzijds voor het gedeelte van de premies vanuit Wonen in Vlaanderen voor een bedrag van 86,3 miljoen euro.

De over te dragen opbrengsten bedragen 55,0 miljoen euro in 2023.
Dit bedrag heeft bijna uitsluitend (50,0 miljoen euro) betrekking op de aangerekende opbrengsten van 3M in het kader van het PFAS-dossier.
Er werd in 2022 100,0 miljoen euro kasmatig ontvangen, maar dit bedrag zal gespreid worden ingezet in toekomstige jaren voor saneringen, bodemonderzoeken, enz.

DE RESULTATENREKENING 2023

	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
Bedrijfsopbrengsten	70/76A	53.958,1	54.135,2
Bedrijfskosten	60/66A	55.375,0	52.959,8
Bedrijfsresultaat (+)/(-)		-1.416,9	1.175,4
Financiële opbrengsten	75/76B	237,6	145,5
Financiële kosten	65/66B	857,3	219,4
Financieel resultaat		-619,7	-73,9
Winst (Verlies) van het boekjaar voor belastingen		-2.036,6	1.101,5
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen	780	nvt	nvt
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	680	nvt	nvt
Belastingen op het resultaat (+)/(-)	67/77	nvt	nvt
Winst (Verlies) van het boekjaar (+)/(-)		-2.036,6	1.101,5
Onttrekking aan de belastingvrije reserves	789	nvt	nvt
Overboeking naar de belastingvrije reserves	689	nvt	nvt
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar (+)/(-)		-2.036,6	1.101,5

De resultatenrekening geeft het resultaat over het boekjaar 2023 op transactiebasis weer.

Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten zijn ten opzichte van 2022 ongeveer stabiel gebleven. Ze zijn nl. gedaald met 177,1 miljoen euro of 0,3% tot 53.958,1 miljoen euro. Er zijn wel belangrijke wijzigingen in de andere bedrijfsopbrengsten en in de niet-recurrente bedrijfsopbrengsten op te merken. De details hiervan worden verderop toegelicht bij de bespreking van de aparte posten.

De bedrijfsopbrengsten bestaan uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Omzet (lopende opbrengsten)	196,0	188,0
Andere bedrijfsopbrengsten (o.a. gewestbelastingen, toegewezen gedeelte BTW en Personenbelasting)	53.603,6	48.372,6
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	158,5	5.574,6
TOTAAL	53.958,1	54.135,2

Omzet

De omzet bedraagt 196,0 miljoen euro t.o.v. 188,0 miljoen euro in 2023. De belangrijkste posten zijn:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
VBS (Verkeers Begeleiding Systeem Tarief)	10,5	14,2
Loodsgelden	98,6	94,3
Inschrijvingsgelden deeltijds kunstonderwijs	28,1	23,5
Inschrijvingsgelden volwassenenonderwijs	22,9	21,4
Eigen inkomsten DAB Catering & Schoonmaak	7,5	4,8

Voor VBS werden er in 2023 3,7 miljoen euro minder opbrengsten aangerekend dan in 2022, maar in de feiten is de omzet ten opzichte van 2022 wel gestegen. In de omzet van 2022 zitten nl. een deel vorderingen die betwist worden omwille van conflicten met een aantal VBS-reders. Deze opbrengsten werden in 2022 geneutraliseerd door in de kosten voor hetzelfde bedrag een waardevermindering op te nemen. De effectieve opbrengsten 2022 liggen rond de 6 miljoen euro, wat voor 2023 dus een stijging van de omzet met zo'n 4,5 miljoen euro betekent.

De loodsgelden stijgen in dezelfde mate als de gecorrigeerde cijfers VBS. Dit heeft in beide gevallen te maken met nieuwe, verhoogde tarieven die vanaf mei 2023 in voege zijn gegaan.

In 2024 wordt nog een verdere stijging verwacht aangezien de hogere tarieven dan over de termijn van het volledige boekjaar zullen worden toegepast.

De eigen inkomsten van de DAB Catering en Schoonmaak zijn gestegen met 2,7 miljoen euro ten opzichte van 2022, doordat in 2022 de laatste coronamaatregelen pas opgegeven zijn op 07.03.2022 en de werknemers met mondjesmaat terug naar kantoor begonnen te komen. In 2023 waren er geen effecten meer te merken van de coronacrisis, wat zorgde voor 31,4% meer passages (=bezoekers) in de restaurants en koffiebars. Daarnaast zijn op 20 juni 2022 nieuwe prijzen doorgevoerd, wat zorgde voor een hogere omzet in 2023 (volledig jaar).

Andere bedrijfsopbrengsten

De andere bedrijfsopbrengsten bedragen 53.603,6 miljoen euro, waarbij het overgrote deel bestaat uit ontvangen inkomens- en kapitaaloverdrachten.

Een overzicht van de inkomens- en kapitaaloverdrachten:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Toegewezen gedeelten van de BTW en personenbelasting (1)	20.260,7	18.235,6
Dotatie interuniversitaire attractiepolen (1)	23,1	20,9
Dotatie uit de BFW: fiscale uitgaven (1)	1.496,2	1.352,9
Dotatie uit de BFW: gezinsbijslag (1)	5.034,0	4.476,5

Dotatie uit de BFW: gezondheidszorg (1)	664,7	601,0
Dotatie uit de BFW: ziekenhuisinfrastructuur (1)	488,2	441,5
Dotatie uit de BFW: ouderenzorg (1)	3.419,4	3.147,5
Dotatie uit de BFW: werk (1)	1.612,7	1.458,2
Dotatie Justitiehuisen (1)	93,6	67,7
Overgangsmechanisme (art. 48/1 BFW)	152,8	152,8
Opcentiemen	9.512,9	8.217,5
Erfbelastingen (incl. fiscale regularisaties)	1.757,3	1.582,1
Verkeersbelastingen (incl. BIV)	1.451,4	1.352,5
Kilometerheffing	579,5	558,8
Registratiebelastingen	3.043,2	3.253,4
Onroerende voorheffing	336,7	290,8
Belastingen op automatische ontspanningstoel- stellen en op spelen en weddenschappen	95,6	81,8
Milieuheffingen	181,2	160,4
Ontvangsten Klimaatfonds	306,2	360,2
Energieheffingen	163,9	171,1
Interne verrichtingen DAB's	1.744,9	1.492,7
Overige interne verrichtingen	207,0	167,2
Europese subsidies RRF en BAR	465,9	357,3
cofinanciering sluis Terneuzen	0,0	14,7
Autokeuringen en verkeersboetes	139,7	148,9
Aandeel winst Nationale Loterij	34,7	35,4
Overige	338,1	173,2
TOTAAL	53.603,6	48.372,6

De andere bedrijfsopbrengsten zijn met 5.231,0 miljoen euro of met 10,8 % gestegen t.o.v. 2022.

De toename van het **toegewezen gedeelten van de BTW en de personenbelasting**, inclusief de **specifieke dotaties** (totaal is som van (1)), bedraagt 3.290,8 miljoen euro in 2023. De grootte van het toegewezen gedeelte wordt bepaald door op het resultaat van het vorige begrotingsjaar bepaalde groeiparameters toe te passen, waaronder de inflatie en de economische groei. In de economische begroting van februari 2023, die als basis diende voor de vaststelling van het toegewezen gedeelte in 2023, wordt er uitgegaan van de parameters uit 2022: een inflatie van 4,5% en een BBP van 1,0%. De positieve evolutie van beide parameters verklaart aldus grotendeels de toename van het toegewezen gedeelte in 2023. In 2023 zelf, bedroeg de inflatie 4,06% en steeg het BBP met 1,5%. Maar deze percentages zullen dus pas wegeen op de berekening van de toegewezen gedeelten van de BTW en personenbelasting van 2024.

Voor de gewestbelastingen zijn de belangrijkste verklaringen van afwijkingen 2023 ten opzichte van 2022 als volgt:

- Erfbelasting

In de tweede helft van 2022 waren er uitzonderlijk veel overlijdens. Die overlijdens gaven aanleiding tot extra ontvangsten in 2023. Er geldt immers een aangiftetermijn van 4 maanden in de erfbelasting. Daarnaast lag de gemiddelde opbrengst per dossier hoger in 2023.

- Verkeersbelasting

De tarieven van de jaarlijkse verkeersbelasting worden jaarlijks geïndexeerd op 1 juli in functie van de evolutie van de consumptieprijsindex. De toename van de ontvangsten is het gevolg van de jaarlijkse indexatie.

- BIV

De automarkt heeft zich in 2023 hersteld na enkele zwakkere jaren. Dat heeft geleid tot een toename van het aantal inschrijvingen en ontvangsten uit de belasting op inverkeerstelling. Ook de jaarlijkse indexatie van de tarieven vormt een verklaring voor de gestegen ontvangsten.

- Kilometerheffing

Ook de tarieven van de kilometerheffing worden jaarlijks geïndexeerd op 1 juli in functie van de evolutie van de consumptieprijsindex. De toename van de ontvangsten is het gevolg van die jaarlijkse indexatie.

- Registratiebelastingen

De sterk gestegen rente en afgekoelde vastgoedmarkt zorgden voor minder ontvangsten uit het verkooprecht en het recht op hypotheekvestiging.

- Onroerende voorheffing

De onroerende voorheffing wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de evolutie van de consumptieprijsindex, wat zorgt voor een toename van de ontvangsten. Daarnaast werden de aanslagbiljetten sneller verstuurd, wat ook heeft geresulteerd in een toename van de ontvangsten.

- Belastingen op automatische ontspanningstoestellen en op spelen en weddenschappen

De ontvangsten uit spelen en weddenschappen vertonen jaar na jaar een sterk stijgende trend.

De tarieven uit automatische ontspanningstoestellen worden jaarlijks geïndexeerd.

Met betrekking tot Europese subsidies RRF en BAR valt het volgende te noteren. Sinds 2021 is er de cofinanciering vanuit het Europees Herstelfonds in de relancemaatregelen (Recovery and Resilience Facility (RRF)). De aanrekenbare opbrengsten, dit zijn naast de toevoegingen van de kapitaalsubsidies op balansniveau, bedragen in 2023 449,2 miljoen euro t.o.v. 350,8 miljoen euro in 2022 of een stijging met 98,4 miljoen euro. Daarnaast zijn ook de Europese middelen uit BAR (steun naar aanleiding van Brexit) in 2023 ten opzichte van 2022 toegenomen met 10,2 miljoen euro. De opbrengst wordt bepaald op basis van de uitvoeringsgraad van ieder individueel project Vlaamse Veerkracht dat (geheel of gedeeltelijk) gefinancierd wordt met RRF-middelen.

De totale RRF-enveloppe bedraagt 1,722 miljard euro voor Vlaanderen, en is onderdeel van de 4,525 miljard euro op lidstaatniveau. Kasmatig werd er enkel in 2021 293,2 miljoen euro aan RRF-middelen ontvangen.

De aanrekenbare ontvangsten uit de Brexit Adjustment Reserve (BAR) bedragen 16,7 miljoen euro in 2023. Dit bedrag is gerelateerd aan drie projecten Vlaamse Veerkracht die volledig met BAR-middelen gefinancierd worden, nl.:

- VV107 – Initiatieven vanuit VLAM voor de promotie en afzet van producten o.a. als gevolg van de Brexit
- VV108 – Subsidies aan bedrijven (financiële steun voor bedrijven, kostenverlaging voor deelname aan beurzen, ondersteuning voor Brexit)
- VV109 – VLAIO Brexit actieplan.

De aanrekenbare ontvangst van 16,7 miljoen euro houdt rekening met de uitvoeringsgraad van deze drie projecten.

Deze projecten zullen definitief afgerond worden in 2024.

De aanrekenbare ontvangsten uit de **andere EU subsidies** bedragen 15,6 miljoen euro in 2023 en zitten vervat in de “overige”.

Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten

Samenstelling (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar
Meerwaarden realisatie materiële en immateriële vaste activa	6,1
Andere niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	152,4
TOTAAL	158,5

De andere niet-recurrente bedrijfsopbrengsten bestaan in 2023 uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar
Correctie participatie VRT – zie deelnemingen	61,8
Opname participatie Arkimedesfonds – zie deelnemingen	37,8
Kapitaalbreng VLAAMS DATANUTSBEDRIJF – zie deelnemingen	14,3
Inbreng in natura VWF – zie deelnemingen	9,4
Overdracht activa van VMSW	7,0
Overdracht van gronden VLM naar ANB ikv Grondenbank Bosuitbreiding	2,6
Correctie activa Grondenbanken (recht van voorkoop)	1,4
Overige	18,1
Totaal	152,4

Niet recurrente bedrijfsopbrengsten zijn eenmalige opbrengsten. In die zin is vergelijking over jaren heen niet relevant.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten bedragen 55.375,0 miljoen euro. De bedrijfskosten bestaan uit handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen, personeelskosten, afschrijvingen en waardeverminderingen, andere bedrijfskosten (inclusief de inkomensoverdrachten) en niet-recurrente bedrijfskosten. Deze onderdelen worden hierna in detail besproken.

Overzicht (in miljoen euro)

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	-166,8	3,6
Diensten en diverse goederen	1.708,1	1.588,4
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	1.732,0	1.484,1
Afschrijvingen en waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	461,4	2.328,7
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen	4,4	17,9
Voorzieningen	222,4	-7,3
Andere bedrijfskosten	51.137,6	47.343,1
Niet-recurrente bedrijfskosten	275,9	201,3
TOTAAL	55.375,0	52.959,8

Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen

De handelsgoederen, grond- en hulpstoffen kunnen grosso modo onderverdeeld worden in 2 categorieën, nl. enerzijds de aankopen en anderzijds de voorraadwijzigingen.

De totale kosten voor aankopen in 2023 bedragen 5,3 miljoen euro.

Dit betekent dat de kosten in 2023 gestegen zijn met 1,7 miljoen euro ten opzichte van 2022, waarbij de stijging quasi volledig toe te wijzen is aan de DAB Catering en Schoonmaak. Deze stijging kan verklaard worden door enerzijds het feit dat er in 2023 opnieuw nog meer naar kantoor werd gegaan na corona en anderzijds door de gestegen voedselprijzen. Een gelijkaardige evolutie vinden we ook terug bij de omzet.

De voorraadwijzigingen in 2023 bedragen -172,1 miljoen euro. Deze sterke voorraadtoename kan volledig teruggebracht worden tot het opnemen van de flexrechten op de emissierechten van 2021 tot en met 2023 in de voorraad. Een meer gedetailleerde toelichting betreffende de flexrechten kan teruggevonden worden onder de rubriek "Vorraden en bestellingen in uitvoering" bij het actief van de balans.

Globaal gezien vertoont de rubriek "Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen" een creditsaldo van 166,8 miljoen euro.

Diensten en diverse goederen

De kosten voor diensten en diverse goederen bedragen 1.708,1 miljoen euro voor boekjaar 2023 en zijn als volgt samengesteld (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Verzekeringen	2,2	8,3
Reis- en verblijfkosten	12,2	9,7
Nutsvoorzieningen	63,0	77,1
Telefonie	0,2	40,7
Allerhande kantoor- en werkbenodigdheden	29,2	24,4
Schoonmaak-, verzorgings- en medische producten	37,6	31,2
Verzendkosten	9,1	11,9
Diverse erelonen en vergoedingen	38,2	34,9
Dienstverlening ICT	310,7	260,9
Andere dienstverlening en onkostenvergoedingen derden	310,8	240,7
Kosten met betrekking tot administratie en personeelsbeleid	10,8	9,6
Beschikbaarheidsvergoedingen PPS	178,4	164,9
Huur	128,3	114,6
Onderhoud en herstellingen	523,1	514,4
Gedetacheerd personeel en interims	27,9	24,4
Overige	26,4	20,7
TOTAAL	1.708,1	1.588,4

In totaal is er een stijging met 119,8 miljoen euro ten opzichte van 2022.

De kosten die vallen onder de post 'andere dienstverlening en onkostenvergoedingen derden' tonen een opmerkelijk verschil met 2022: een stijging van 70,1 miljoen euro.

Deze bijkomende kosten kunnen we grotendeels verklaren als volgt:

- Het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken heeft 39,1 miljoen euro extra aan dienstverlening uitgegeven omwille van:
 - het relanceproject versnelde uitrol laadinfrastructuur;
 - de studiekosten voor het bepalen van de PPS-waardigheid van nieuwe projecten;
 - de voorbereiding van grote nieuwe projecten zoals NSZ (Nieuwe Sluis Zeebrugge) en ECA (Extra containercapaciteit Antwerpen);
 - de studiekosten inzake de onderhoud van havens en infrastructuur;
 - de kosten inzake het onderhoud van wegen en kunstwerken, vooral om verkeersoverlast en omgevingshinder te bestrijden en verkeersveiligheid en fietspadenbeleid te bevorderen;
 - de consultancy en marketingkosten i.h.k.v. de opstart basisbereikbaarheid (o.a. de Hoppinapp) om efficiënter, duurzamer en flexibeler openbaar vervoer in Vlaanderen mogelijk te maken via het fiets- en wegennetwerk;

- de studiekosten i.h.k.v. de nieuwe Vlaamse kustvisie, het strategisch beleidsplan van de Vlaamse overheid om de Vlaamse kust te beschermen tegen een stijgende zeespiegel.
- Het beleidsdomein Omgeving investeerde in projecten zoals relanceprojecten circulair watergebruik, klimaatadaptatiebeleid en de GAA-kaart (de kaart die archeologisch erfgoedgebieden moet verduidelijken). Alle initiatieven veroorzaakten samen een extra last van 12,3 miljoen euro.
- Het beleidsdomein Werk en Sociale Economie heeft op deze post 5,0 miljoen extra gependend vooral door relanceprojecten en vergoedingen voor diensten geleverd door Sodexo.

De ICT-kosten (dienstverlening en consultancy) zijn met bijna 50 miljoen euro gestegen tegenover 2022. Deze stijging is te verklaren door de specifieke projecten die de Vlaamse Overheid heeft uitgevoerd. De opvallende cijfers zijn:

- Mobiliteit & Openbare werken investeerde in onderhoud van de wegen en kunstwerken, vooral om verkeersoverlast en omgevingshinder te bestrijden en verkeersveiligheid en fietspadenbeleid te bevorderen. Dit vereiste meer ICT-ondersteuning voor zo'n 8,5 miljoen euro.
- Het beleidsdomein Omgeving investeerde 8,0 miljoen euro meer in specifieke projecten zoals innovatieve projecten circulair watergebruik en projecten energiebeleid. Ook de fusie tussen Wonen Vlaanderen en de VMSW heeft een opmerkelijke impact: verschillende licenties voor toepassingen komen nu onder het nieuwe agentschap.
- Binnen het beleidsdomein KBBJ is er bijna 6,5 miljoen euro meer uitgegeven in het kader van de vernieuwing van de loonmotor voor de loonberekening en -verwerking van het overheidspersoneel.
- Tenslotte hebben volgende beleidsdomeinen ieder zo'n 3 miljoen extra uitgegeven aan dienstverlening ICT:
 - Financiën & Begroting omwille van de twee grote projecten: BCT (begrotings- en consolidatietool) en FOMO (nieuw ERP-pakket);
 - Onderwijs & Vorming omwille van investeringen in Toetsen en proeven (de invoering van de digitale Vlaamse toetsen) en omwille van de relanceprojecten "Levenslang blijven leren";
 - Landbouw en Visserij omwille van de meerjarige informaticaprojecten (GBCS) om te kunnen blijven voldoen aan de rapporteringsverplichtingen aan Europa in het kader van Europese subsidiëringsprogramma's.

De huurgelden zijn met 13,7 miljoen euro gestegen, hoofdzakelijk door de huur van terreinen en gebouwen. Dit is een rechtstreekse gevolg van stijgende huurprijzen.

Beschikbaarheidsvergoedingen in kader van PPS-projecten zijn gestegen met 13,5 miljoen euro. Het rapport Grote Projecten en Programma's 2023 bevat een gedetailleerde beschrijving en analyse van alle publieke-private samenwerkingen (PPS) (<https://fin.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2023/11/BR2023.pdf>).

De post onderhoud en herstellingen toont een opwaartse beweging van 8,8 miljoen euro. Net zoals de posten ICT en andere dienstverlening, heeft het structureel onderhoud van wegen en kunstwerken hier een belangrijke invloed. Het relanceproject in kader van de LED-verlichting van de gewestwegen heeft ook een rol.

De kosten aan schoonmaak-, verzorgings- en medische producten zijn gestegen met 6,4 miljoen en deze post is vooral beïnvloed door de extra kosten die het Agentschap

Wegen en Verkeer (het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken) gemaakt heeft voor het beheer van het autosnelwegen- en wegennet en het onderhoud van re-gegebouwen.

Er zijn ook enkele posten die opmerkelijk zijn gedaald.

De kosten voor verzekeringen zijn gedaald met 6,1 miljoen euro. Dit is volledig toe te schrijven aan de verzekering gewaarborgd wonen. Sinds de fusie van Wonen Vlaanderen en VMSW is de bevoegdheid hiervoor nl. overgeheveld vanuit Wonen Vlaanderen naar het Vlaams Woningfonds (VWF).

De kosten voor telefonie zijn gedaald met 40,5 miljoen euro. In 2022 werd er vanuit het Agentschap Zorg en Gezondheid nog voor 37,0 miljoen euro aan kosten voor contact tracing in kader van corona aangerekend. In 2023 daarentegen bleek dat deze facturen te hoog waren en werd voor een bedrag van 2,6 miljoen euro aan telefoniekosten gecrediteerd door de leverancier. Wegens het einde van de pandemie was er in 2023 bovendien ook geen nieuwe contact tracing meer nodig.

De kosten aan nutsvoorzieningen verminderen met 14,1 miljoen euro welke een gevolg is van gedaalde energiekosten. Het effect is vooral zichtbaar in de elektriciteitskosten van:

- het beleidsdomein Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie, omwille van de overheidsgebouwen in beheer;
- het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken, omwille van elektrische installaties in beheer.

Personeelskosten

De personeelskosten of de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen bedroegen over 2023 1.732,0 miljoen euro en zijn als volgt samengesteld:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Brutolonen	1.064,7	954,7
Provisie vakantiegeld	3,5	6,0
Responsabiliseringsbijdrage	355,0	260,0
Sociale lasten werkgever en verzekeringen	150,1	130,3
Woon-werkverkeer	11,2	9,0
Fietsleasing	2,3	
Maaltijdcheques en andere vergoedingen	37,5	28,2
Pensioenen	107,7	95,9
TOTAAL	1.732,0	1.484,1

De personeelskosten zijn gestegen met 247,9 miljoen euro.

De voornaamste kostendrijvers waren de index bij het begin van het boekjaar 2023 en de endogene groei.

Ten tweede is er de stijging van de responsabiliseringsbijdrage (+95 miljoen euro). De verhoogde responsabiliseringsbijdrage werd veroorzaakt door de toename van de onderliggende statutaire weddenmassa, alsook de toename van het bijdragepercentage. Vervolgens zagen we ondanks de verwachte besparingen een personeelstoename, vooral bij tijdelijke contractuelen, maar in mindere mate ook bij de statutairen.

Daarnaast is de stijging ook het gevolg van de uitvoering van het sectoraal akkoord (+30 miljoen): het sectoraal akkoord zorgde immers voor een stijging van het brutoloon,

de forfaitaire vergoedingen, de fietsvergoeding, de maaltijdcheques en de eindejaar-toelage.

Tot slot is de stijging veroorzaakt door de hogere kost van het woon-werkverkeer.

De personeelskosten, andere dan de responsaliseringsbijdrage, bedragen 1.377,0 miljoen euro. Deze personeelskosten worden centraal (semi-automatisch) geboekt, zodat er een aansluiting kan gemaakt worden tussen de gegevens uit het personeelssysteem Vlimpers en de boekhoudkundige verrichtingen aangaande personeelskosten.

Brutolonen

De verdeling van de brutolonen per beleidsdomein ziet er als volgt uit:

Beleidsdomein	Boekjaar	Vorig boekjaar	% (+/-)
KBBJ (vanaf 2022 inclusief justitiehuisen)	199,8	175,1	+14%
Financiën en Begroting	69,6	65,5	+6%
Onderwijs en Vorming	67,6	62,5	+8%
Economie, Wetenschap en Innovatie	40,4	36,0	+12%
Omgeving	171,7	143,0	+20%
Mobiliteit en Openbare Werken	250,4	235,2	+6%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (vanaf 2022 exclusief justitiehuisen)	134,5	118,5	+14%
Werk en Sociale Economie	23,8	21,8	+9%
Landbouw en Visserij	55,9	51,1	+9%
Cultuur, Jeugd en Media	26,8	23,7	+13%
Kabinetten	24,2	22,3	+9%
TOTAAL	1.064,7	954,7	

De brutoloonkost is voor elk beleidsdomein gestegen. De stijging is grootst bij het beleidsdomein Omgeving, specifiek bij het departement Omgeving en bij Wonen in Vlaanderen. Bij Wonen in Vlaanderen kan de stijging worden verklaard door het inkantelen van het personeel van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) in het agentschap Wonen in Vlaanderen. Bij het departement Omgeving kan de stijging worden verklaard door de voorbije indexeringen en door de aangroei van het personeelsbestand met voornamelijk tijdelijke contractuele personeelsleden.

Sociale lasten werkgever en verzekeringen

De sociale lasten werkgever en verzekeringen zijn gestegen met 19,8 miljoen euro.

Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa

De afschrijvingen bedragen 461,4 miljoen euro en zijn als volgt samengesteld:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Immateriële vaste activa,	14,4	12,5

Gebouwen en inrichtingswerken terreinen	31,2	26,3
Installaties	1,0	1,3
Meubilair en rollend materieel	27,7	29,0
Andere materiële vaste activa (leasing, erfpacht, recht van opstal)	1,0	1,0
Werken van burgerlijke bouwkunde	386,1	2.258,6
TOTAAL	461,4	2.328,7

De afschrijvingen op werken van burgerlijke bouwkunde zijn zeer sterk gedaald (-1.872,5 miljoen euro). De reden daarvoor zijn de in 2022 ingeboekte zeesluizen, die vanwege hun ouderdom ook reeds grotendeels afgeschreven werden.

Waardeverminderingen op vorderingen

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Waardeverminderingen op vorderingen (toevoegingen)	7,2	22,3
Waardeverminderingen op vorderingen (terugnages)	-2,7	-4,4
TOTAAL	4,4	17,9

Voorzieningen

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Voorzieningen	254,2	142,1
Terugname Voorzieningen	-31,8	-149,4
TOTAAL	222,4	-7,3

In vorige jaren werden er voorzieningen aangelegd voor de lopende geschillendossiers, voor de juridische geschillen Waarborgbeheer, voor de pensioenverplichting van rechtsvoorganger VVM De lijn, voor de ter beschikkingstelling voorafgaand aan het pensioen, voor de VRT-pensioenen en voor de niet-opgenomen vakantiedagen. In 2023 werden er op deze voorzieningen toenames en terugnages geboekt voor een totaalbedrag van 222,4 miljoen euro (meer-kost). Een overzicht van deze voorzieningen vindt men onder de balansrubriek 'Voorzieningen'.

Andere bedrijfskosten

De andere bedrijfskosten bedragen 51.137,6 miljoen euro, een stijging van 8% of 3.800,3 miljoen euro ten opzichte van 2022. De stijging in de totale bedrijfskosten wordt grotendeels door deze post beïnvloed. De impact van inflatie is hier duidelijk zichtbaar: de indexaanpassing (vooral door loonstijgingen) weegt voor ongeveer 1.500 miljoen euro.

De andere bedrijfskosten bestaan uit:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Werkingsstoelagen aan rechtspersonen binnen de Vlaamse consolidatiekring	20.024,6	18.201,0
Interne verrichtingen DAB's	1.744,9	1.492,7
Werkingsubsidies aan derden (ex loonlasten onderwijzend personeel)	14.158,4	13.569,0
Werkingsubsidies – loonlasten onderwijzend personeel	11.484,7	10.594,3
Overige werkingssubsidies onderwijs	307,0	334,8
Werkingsubsidies in natura	264,1	316,9
Kapitaalsubsidies aan rechtspersonen binnen de Vlaamse consolidatiekring	1.697,1	1.775,6
Kapitaalsubsidies aan derden	1.153,5	717,1
Projecttoelagen aan rechtspersonen binnen de Vlaamse consolidatiekring	5,6	6,7
Projectsubsidies aan derden	23,4	47,3
Rentetoelagen aan rechtspersonen binnen de Vlaamse consolidatiekring	195,9	148,6
Rentesubsidies aan derden	26,5	21,6
Minderwaarden op realisatie vorderingen	33,8	81,7
Schade- en andere vergoedingen	10,5	6,6
Overige	7,6	29,2
TOTAAL	51.137,6	47.343,1

De helft van de stijging in de post 'andere bedrijfskosten', zo'n 2.000 miljoen euro, is te wijten aan de gestegen werkingstoelagen binnen de Vlaamse consolidatiekring.

Werkingsstoelagen binnen de Vlaamse consolidatiekring

De sterkste stijgingen zijn veroorzaakt door de toelagen aan:

- Fonds voor Innoveren en Ondernemen: wegens de economische steun en de bijkomende energiesteun aan Vlaamse ondernemingen (bijv. strategisch transformatiesteun voor ecologische oplossingen) en subsidies voor ondernemingen met hoge energiekosten (ICL).
- De Vlaamse Waterweg vooral wegens onderhoudsbudget.
- Vlaamse Vervoermaatschappij de Lijn wegens compensatie exploitatieverlies door corona, wegens de stijging van de brandstofprijzen en wegens investeringen in leerlingenvervoer en basisbereikbaarheid.
- Het Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming wegens terug volledig normale bezettingsgraden in de woonzorgcentra en wegens de VIA6-koopkrachtmiddelen. Ook de (gedeeltelijke) inkantelingen van de revalidatievoorzieningen en de psychiatrische verzorgingstehuizen hebben een invloed.
- Opgroeien regie wegens de stijging in het groeipakket: een verhoging van de sociale toeslag en een nieuwe bijkomende toeslag. Er is ook een stijging wegens regularisaties uit het verleden. Verder is er ook hier impact door de VIA6-koopkrachtmatregelen.

- Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap wegens extra middelen aan het persoonsvolgend budget (PVB). Het PVB valt onder het zorg- en investeringsplan en is bedoeld voor personen die zorg hulp op maat willen organiseren. Ook dit agentschap kreeg extra budget in kader van de VIA6-koopkrachtmaatregelen.

Interne verrichtingen aan DAB's

De interne verrichtingen aan de DAB's stijgen met 252,2 miljoen euro. Deze kosten worden ook opgenomen als opbrengst binnen de rekening van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Het DAB Minafonds valt op wegens extra middelen om droogte en wateroverlast aan te pakken via het Blue Deal-plan en stroombeheersgebiedsplannen. De klimaatverandering ligt aan de basis van deze problematiek.

Werkingsubsidies aan derden (ex loonlasten onderwijzend personeel)

De werkingssubsidies aan derden stijgen ook opmerkelijk met 589,4 miljoen euro.

Dat ziet er per beleidsdomein aan volgt uit:

Beleidsdomein	Boekjaar	Vorig boekjaar	Vershil (+ stijging, - daling)
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	513,2	456,9	56,3
Economie, Wetenschap en Innovatie	227,7	215,1	12,6
Financiën en Begroting	1.549,3	1.769,1	-219,8
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	4.671,2	4.415,7	255,5
Landbouw en Visserij	46,2	39,7	6,5
Mobiliteit en Openbare Werken	67,7	65,0	2,7
Omgeving	828,1	631,9	196,2
Onderwijs en Vorming	1.548,3	1.318,5	229,8
Werk en Sociale Economie	2.898,9	2.674,1	224,8
Welzijn, Volksgezondheid en gezin	1.807,7	1.983,0	-175,3
Totaal	14.158,3	13.569,0	589,3

Naast de toename door de relanceprojecten met 49,5 miljoen euro, waarvoor kan verwezen worden naar de bespreking van diverse projecten beschreven in "Invloed relancemaatregelen op het bedrijfseconomisch Resultaat van de boekhouding" (zie verder in dit jaarverslag), zijn de belangrijkste verschillen per beleidsdomein als volgt te verklaren:

De rode draad in de verklaringen van de stijgingen zijn de indexaanpassingen van medio 2022 die in 2023 een impact hebben op het volledige boekjaar.

Hieronder zijn ook een aantal meer specifieke redenen per beleidsdomein opgelijst.

Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Er is meer ingezet op jeugdverblijfcentra. Daarnaast zijn er in 2023 voor het eerst de effecten van de uitvoering van de energiemaatregelen in de cultuursector. De grootste effecten situeren zich echter bij de verdere invoering van het kunstendecreet (+21,5 miljoen euro) alsook werden de VIA-middelen van de VDAB gecompenseerd naar het departement Cultuur, Jeugd en Media, omdat het departement Cultuur, Jeugd en Media vanaf 2023 de verdeling van de VIA-middelen voor de VDAB beheert (+9,5 miljoen euro). Voordien gebeurde dit door VDAB zelf.

Economie, Wetenschap en Innovatie

Er zijn nieuwe subsidies verstrekt aan Energyville, voor de ontwikkeling van nieuwe technologieën rond duurzame energiesystemen (+3,8 miljoen euro), en aan IMEC voor bijkomend onderzoek en ontwikkeling (+11,9 miljoen).

Financiën en Begroting

Er is een forse daling van de uitgaven bij de Vlaamse woonfiscaliteit (personenbelasting) voor het aanslagjaar 2023 (-85,2 miljoen euro) die hoofdzakelijk wordt verklaard door enerzijds een lagere impact van het bouwsparen (-28,3 miljoen euro) en de woonbonus 2005-2014 (-86,6 miljoen euro), maar anderzijds ook wel een hogere impact van de gewestelijke woonbonus (+27,6 miljoen).

Bij de fiscale uitgaven, met betrekking tot de dienstencheques en PWA-cheques, wordt een stijging genoteerd; Dit is te wijten aan een hoger gebruik van diensten- en PWA-cheques tijdens het inkomstenjaar 2022 (aanslagjaar 2023) (+15,4 miljoen euro).

De grootste daling wordt bij de jobbonus genoteerd (-159,4 miljoen euro). Dit heeft alles te maken met de te hoge voorzieningen die in het boekjaar 2022 werden aangelegd, met betrekking tot 2021 (36,7 miljoen euro) en 2022 (29,0 miljoen euro). Deze voorzieningen werden in 2023 teruggenomen, waardoor dit in het verschil een dubbel effect creëert.

Tenslotte valt ook nog een stijging bij de compensatie van lokale besturen voor de gedeelde inkomsten ingevolge de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen en gebouwen op (+9,3 miljoen euro). Belastingplichtigen kunnen voor de onroerende voorheffing een vermindering krijgen voor een energiezuinige woning of ander gebouw. Het E-peil bepaalt of een gebouw energiezuinig is of niet. De vermindering geldt voor 5 of 10 jaar. De lokale besturen, die opcentiemen heffen op de onroerende voorheffing, worden voor het verlies aan inkomsten ingevolge deze vermindering gecompenseerd. Doordat er steeds energiezuiniger wordt gebouwd, neemt het te compenseren bedrag toe. Voor de stedenbouwkundige handelingen vanaf 1 januari 2023 wordt de vermindering alleen nog toegekend voor (gedeeltelijke) herbouw. Er is geen vermindering meer bij nieuwbouw zonder voorafgaande sloop. Omdat er verschillende jaren kunnen verlopen tussen de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning en de ingebruikname, en dus eerste toepassing van de vermindering, resulteert de beperktere scope nog niet direct in een lager te compenseren bedrag.

Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Doordat corona een aflopend verhaal is, zijn de subsidie-uitgaven gerelateerd aan corona voor het Agentschap Binnenlands Bestuur tot eigenlijk nul herleid (-71,8 miljoen euro).

In 2022 werden te veel kosten voorzien voor de opvangcapaciteit van Oekraïners (-10,6 miljoen euro).

Daartegenover staan hogere uitgaven naar lokale overheden voor:

- het Gemeentefonds – jaarlijks 3,5% verhoging (+103,8 miljoen euro)
- Nieuwe maatregel om de lokale besturen te helpen bij het opvangen van de oplopende personeels- en energiekosten (+ 93,5 miljoen euro). Dit loopt in 2024 verder op tot 124 miljoen euro en in 2025 tot net geen 150 miljoen euro.
- de endogene groei van de pensioenbijdragen van lokale overheden, en daaruit uiteindelijk afgeleid de responsabiliseringsbijdrage die dat voor een deel moet compenseren (zie voor meer uitleg: buitenbalansverplichtingen) (+ 115,2 miljoen euro)
- Bijkomende steun open ruimte (+19,0 miljoen euro). Berekening gebeurt zoals decretaal voorzien op basis van de kadastrale gegevens over open ruimte. Deze dotatie groeit incrementeel aan met 20% per begrotingsjaar tot 100% in 2024.

Omgeving

De versterking van de basisfinanciering energiehuizen en advies en ondersteuning van de sociale doelgroepen bij verwarmingsonderhoud en de plaatsing van zonnepanelen leidde tot een verhoging van de subsidieuitgaven met 12,4 miljoen euro.

De grootste stijging is ten gevolge van hogere uitgaven om de gevolgen van de energiecrisis op te vangen en de energiefactuur te verlichten. Daarbij horen ook de sociale energiemaatregelen ter stimulering van rationeel energieverbruik (+185,7 miljoen euro).

Onderwijs en Vorming

De stijging bij het beleidsdomein en Vorming is vooral te verklaren door indexatie en door verschuivingen tussen de diverse posten van subsidies en toelagen (+229,8 miljoen euro).

Werk en Sociale Economie

Opvallende bewegingen bij het beleidsdomein Werk en Sociale Economie zijn de besparingen doorgevoerd bij de doelgroepvermindering oudere werknemers (-78,1 miljoen euro). Daarnaast valt een belangrijke stijging bij de dienstencheques op (+218,4 miljoen euro). Redenen hiervan zijn enerzijds het prijseffect, omdat er in 2022 meerdere spilindexoverschrijdingen waren, anderzijds een hoeveelheidseffect. In vergelijking met 2022 was de aangroei van aankoop van dienstencheques 2,71%.

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

De meeste posten stijgen, al kan niet naast de daling van de eerstelijnsgezondheidszorg bij corona worden gekeken (in 2022 152,8 miljoen euro, in 2023 -208,4 miljoen

euro) (-361,2 miljoen euro). Dit is een combinatie van het stopzetten van grootschalige vaccinatiecampagnes in het kader van covid en vooral de negatieve afrekeningen van eerder gefactureerde maar niet-betaalde subsidies aan de vaccinatiecentra voor de periode 2021 en 2022.

De stijging van de kosten zijn vooral het gevolg van de indexering, maar daarnaast ook:

- Indexering en extra middelen voor projecten (hybride gezinszorg, CVK type 2, collectieve gezinszorg en project oppashulp) en 15 nieuw gesubsidieerde lokale dienstencentra (+4,9 miljoen euro).
- Subsidie aan de zorggraden in kader van de herfstcampagne (+3,3 miljoen euro)
- Indexering en extra middelen voor groei urencontingent gezinszorg, en beperkte reconversie van omzettingsskalender woonzorgcentra naar extra uren gezinszorg en personeel aanvullende thuiszorg (+78,1 miljoen euro)
- Verhoging kosten sociaal akkoord omwille van toename rechthebbenden eindeloopbaan, weliswaar met inbegrip van impact indexaties (+32,2 miljoen euro)
- Eveneens in uitvoering van het sociaal akkoord, stijging van de kosten van de voorzieningen in de gezondheidszorg door toename van de IFIC-gerechtigden (functie-classificatie in de zorgsector) inclusief de indexering (+17,8 miljoen euro).

Werkingsubsidies – loonlasten onderwijzend personeel

Verder is er een forse stijging in “de loonkosten onderwijzend personeel”. Deze post is bijna 900 miljoen euro hoger dan in 2022. Het betreft een verhoging van 8%. Aan de basis van deze stijging ligt de indexaanpassing. De andere triggers zijn de evolutie van het aantal leerlingen op de schoolbanken en bepaalde beleidsmaatregelen zoals extra middelen voor anciënniteit zij-instromers, ...

Kapitaalsubsidies aan derden

De kapitaalsubsidies aan derden stijgen met 436,4 miljoen euro, verdeeld over volgende beleidsdomeinen:

Beleidsdomein	Boekjaar	Vorig boekjaar	Vershil (+ stijging, - daling)
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	33,4	18,2	+15,2
Economie, Wetenschap en Innovatie	3,4	18,0	-14,6
Financiën en Begroting	27,6	27,4	+0,2
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	40,1	31,2	+8,9
Mobiliteit en Openbare Werken	234,3	231,8	+2,5
Omgeving	794,7	369,8	+424,9
Onderwijs en Vorming	18,7	19,4	-0,7

Welzijn, Volksgezondheid en gezin	1,3	1,3	-0,0
Totaal	1.153,5	717,1	+436,4

Naast 69,2 miljoen bestedingen aan relanceprojecten zijn de wijzigingen als volgt te verklaren:

Economie, Wetenschap en Innovatie

De uitgaven liggen precies in lijn met deze van vorig jaar. Het verschil is volledig toe te schrijven aan een andere manier van boeken van de verliesfinanciering (gestandaardiseerde waarborgen verstrekt aan ondernemingen via PMV). Door de invoering van deze nieuwe boekingswijze, wordt bij iedere verstrekking van een waarborg meteen ook de definitieve budgettaire last ervan bepaald en geboekt. Dit gebeurt op basis van een berekende risico-inschatting, die ook ESR-matig wordt aanvaard. De tussenkomsten omwille van de verstrekte waarborg door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, en ook recuperaties ervan achteraf, hebben dan op die manier geen enkele budgettaire impact meer.

Omgeving

Vanaf 2023 worden de investeringsbijdragen aan gemeenten, voor de aanleg van gemeentelijke rioleringen correct verwerkt (+245,7 miljoen euro). Daarnaast is de stijging ook te verklaren door de premie voor thuisbatterijen (+65,5 miljoen euro) evenals de renovatiepremie (+154,2 miljoen euro). De belangrijkste uitgaven rond de retroactieve investeringspremie voor eigenaars van zonnepanelen (ivm terugdraaiende teller) lijken achter de rug (-29,1 miljoen euro).

Niet-recurrente bedrijfskosten

De niet-recurrente bedrijfskosten bedragen 275,9 miljoen euro in 2023 en bestaan uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Niet-recurrente afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	0,5	
Minderwaarden op realisatie vaste activa	0,6	58,0
Andere niet-recurrente kosten	274,8	143,3
Totaal	275,9	201,3

De andere niet-recurrente kosten van boekjaar 2023 bestaan uit (in miljoen euro):

Omschrijving	Boekjaar
Correctie participatie VRT nalv incorporatie van verliezen – zie deelnemingen	159,8
Correctie uitstaande vordering federale operatoren	49,5
Terugboeking in resultaatname kapitaalsubsidies RRF (2022 en geschrapt dossier)	47,0

Opname eindbalans VMSW (deel ingekanteld in Wonen in Vlaanderen)	3,4
Correctie kapitaalbreng Vlaams Datanutsbedrijf – zie deelnemingen	14,3
Overige	0,8
Totaal	274,8

Niet-recurrente bedrijfskosten zijn eenmalige kosten. In die zin is vergelijking over de jaren heen niet relevant.

Financiële opbrengsten

De financiële opbrengsten bedragen 237,6 miljoen euro en bestaan uit volgende posten:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Dividenden	95,1	61,7
Intresten en andere opbrengsten uit financiële vaste activa	74,8	19,2
Intresten en andere opbrengsten uit vlottende activa	13,0	5,3
In resultaat genomen kapitaalsubsidies	2,8	46,9
Andere financiële opbrengsten	9,2	4,6
Niet recurrente financiële opbrengsten	42,7	7,8
TOTAAL	237,6	145,5

De dividenden worden in de boekhouding opgenomen op moment van daadwerkelijke ontvangst ervan, hetgeen in overeenstemming is met de aanrekeningsregels in de ESR-verordening. De belangrijkste dividenden die in 2023 werden ontvangen zijn die van Vlaamse Participatiemaatschappij (45,0 miljoen euro), Participatiemaatschappij Vlaanderen (4,0 miljoen euro), LRM (10,0 miljoen euro) en Ethias (34,2 miljoen euro).

In 2023 is er een grote stijging van de 'Intresten en andere opbrengsten uit financiële vaste activa' t.o.v. 2022 (+55,6 miljoen euro), dit grotendeels als gevolg van de ontvangen intresten op de zichtrekening (+21,8 miljoen euro) en de intresten uit de belegging van School Invest (+32,7 miljoen euro). Beide zijn te verklaren door de sterke stijging van de kortetermijnrentevoeten in 2023. In 2022 stond de dagrente waarop de vergoeding voor de zichtrekening berekend wordt nog een groot deel van het jaar negatief, pas vanaf september stond deze positief waardoor er enkel voor de laatste maanden van 2022 een vergoeding ontvangen werd voor de dagen waarop de banrekening positief stond. In 2023 is deze dagrente bovendien verder doorgestegen, wat de grote stijging in ontvangen intresten op de zichtrekening verklaart t.o.v. 2022. Ook de Euribor 3 maand, waarop de afrekening van School Invest gebeurt, stond begin 2022 nog negatief en is daarna sterk doorgestegen.

De stijging op de post 'Intresten en andere opbrengsten uit vlottende activa' kan voor het grootste deel verklaard worden door een stijging van de openstaande fiscale

vorderingen, met in het bijzonder de erfbelasting en de onroerende voorheffing – zie ook onder balanspost ‘Vorderingen op ten hoogste één jaar – Handelsvorderingen’.

Het aandeel van de in resultaat genomen kapitaalsubsidies is sterk gedaald in 2023. Dit is toe te schrijven aan het feit dat de in resultaatname van RRF-dossiers uit 2022 niet enkel was gebeurd voor afschrijfbaar activa, maar ook voor niet-afschrijfbaar activa. De balanspost ‘Kapitaalsubsidies’ werd in 2023 gecorrigeerd door een integrale tegenboeking voor een bedrag van 43,3 miljoen euro, zie ook ‘Niet-recurrente bedrijfskosten’. De uiteindelijke in resultaatname in 2023 (i.e. inclusief afschrijfbaar activa uit 2022), daarentegen, bedroeg slechts 2,8 miljoen euro. Bovendien was er in 2022 een dossier verrekend voor een bedrag van 3,7 miljoen euro dat uiteindelijk geschrapt is en waarvoor er dus geen verrekening moest plaatsvinden in 2022, zie ook ‘Niet-recurrente bedrijfskosten’. Zie hiervoor ook sectie ‘Kapitaalsubsidies’.

De niet-recurrente financiële opbrengsten bedragen 42,7 miljoen euro in 2023 en bestaan uitsluitend uit terugnemingen van waardeverminderingen op financiële vaste activa. De deelnemingen worden jaarlijks geherwaardeerd op basis van het eigen vermogen van de entiteit waarin geparticipeerd wordt (uit de jaarrekening van het jaar ervoor, voor 2023 is dat dus op basis van de jaarrekening 2022).

Zie ook onder de post ‘Financiële Vaste Activa – deelnemingen’

In 2023 werden volgende terugnemingen geboekt (in miljoen euro):

Participatie	Bedrag boekjaar
Gigant	39,8
Fidimec	1,9
Vlaams Energiebedrijf	0,5
Diestse Poort	0,5
Totaal	42,7

Financiële kosten

De financiële kosten bedragen 857,3 miljoen euro en bestaan uit volgende posten:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Kosten van schulden	418,9	190,9
Waardeverminderingen andere dan op vorderingen	96,1	-13,2
Andere financiële kosten	18,6	10,6
Niet recurrente financiële kosten	323,7	31,1
TOTAAL	857,3	219,4

De kosten van schulden kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Omschrijving	Boekjaar	Vorig boekjaar
Rente op PPS-projecten en erfpacht	25,1	25,5
Rente in het kader van de overname gemeenteleningen	2,0	2,2
Rente op overheidsschulden	391,8	163,2
TOTAAL	418,9	190,9

In 2023 is er een grote stijging van de kosten van schulden ten opzichte van 2022 (+228,0 miljoen euro). Dit is grotendeels het gevolg van de stijging van de toerekenbare intresten op de EMTN-leningen (+136,2 miljoen euro): enerzijds werden er in 2023 voor 4.413,8 miljoen euro aan nieuwe EMTN-leningen aangegaan waarop al gedeeltelijk intresten toegerekend dienen te worden in 2023, anderzijds dienen er voor de EMTN-leningen aangegaan in 2022 voor een volledig jaar intresten gerekend te worden in 2023.

Daarnaast dient er als gevolg van de sterk stijgende kortetermijnrentevoeten in 2023 ook voor 52,2 miljoen euro extra rente toegerekend te worden voor de BCP-leningen en de andere kortetermijnleningen die aangegaan werden in 2023.

Tot slot is de stijging het gevolg van de stijgende intrestlasten op de interne beleggingen (+36,6 miljoen euro): als gevolg van de stijgende intrestvoeten was er enerzijds een grote toename van vooral de kortetermijnbeleggingen van de ESR-geconsolideerde instellingen bij de Vlaamse overheid, anderzijds diende de Vlaamse overheid ook meer intrest te betalen op deze beleggingen door de stijgende intrestvoeten.

Sinds 2023 worden er waardeverminderingen geboekt op de leningen beheerd door PMV (excl. waarborgbeheer – zie hieronder). In 2023 was dit voor een totaal bedrag van 98,3 miljoen euro. Dit bestaat enerzijds uit een waardevermindering van 100% op het dubieus kapitaal (19,5 miljoen euro). Zie hiervoor ook 'Vorderingen op ten hoogste één jaar'. Anderzijds werd er, gebaseerd op uitvalpercentages van gelijkaardige portefeuilles, een waardevermindering toegepast van 20% op het kapitaal in omloop van de overbruggingslening (67,3 miljoen euro) en de heropstartlening (11,5 miljoen euro). Bij de andere leningen was het, gegeven de specificiteiten van de leningen, niet nodig om deze waardevermindering toe te passen bovenop de waardevermindering die wordt toegepast op het dubieus kapitaal. Zie ook 'Vorderingen op meer dan één jaar'.

Daarnaast werd er, in het kader van het waarborgbeheer, voor 19,7 miljoen euro aan waardeverminderingen geboekt doorheen 2023. Dit heeft betrekking op oproepingen door de bank wanneer een kredietnemer niet in staat is om zijn/haar schuld terug te betalen. Overeenkomstig VABN-Advies 2021/1 van 09/12/2021 betreffende de aanleg van een voorziening voor gestandaardiseerde waarborgen wordt hiervoor onmiddellijk een waardevermindering geboekt.

Verder worden op de leningen beheerd door PMV ook minderwaarden geboekt in de gevallen wanneer er zeker geen terugbetaling meer zal volgen. Dit gaat voor 2023 om een totaal bedrag van 10,0 miljoen euro, waarvan 9,0 miljoen euro in het kader van waarborgbeheer.

Deze kosten worden in bovenstaande tabel opgenomen onder de 'andere financiële kosten' en vertegenwoordigen dus het grootste gedeelte van de 18,6 miljoen euro.

De niet-recurrente financiële kosten van 323,7 miljoen euro hebben betrekking op waardeverminderingen op financiële vaste activa. De belangrijkste waardeverminderingen in 2023 hadden betrekking op participaties in IMEC, BAM, Flanders Future Techfund, Arkimedes en Ethias Finance. Deze herwaarderingen kan men ook terugvinden onder de rubriek financiële vaste activa (deelnemingen) van de balans.

INVLOED CORONAMAATREGELEN OP HET BEDRIJFSECONOMISCH RESULTAAT VAN DE BOEKHOUDING

2023 is het vierde jaar op rij dat de coronapandemie een impact heeft gehad op het bedrijfseconomisch resultaat van de boekhouding.

Over de periode 2020-2022 was er steeds negatieve impact op het resultaat door hogere kosten omwille van corona. In 2023 heeft de verdere afwikkeling van de pandemie echter een positieve invloed op het resultaat door een verlaging van de kosten met 198,4 miljoen euro. De reden daarvoor is dat er in boekjaar 2022 – in het kader van de vaccinatiecentra – te veel kosten werden aangerekend. De afrekeningen van de subsidies aan lokale besturen en eerstelijnszones werden nog niet boekhoudkundig verwerkt in 2022. In 2023 is deze afrekening, die deels effectieve terugvorderingen, deels het bijstellen van het aangerekende maar nog niet uitbetaalde bedrag van de subsidies inhouden, wel gebeurd. Dit betreft een totale vermindering van de kosten met 205,1 miljoen euro.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de impact van de pandemie op de bedrijfskosten (in miljoen euro).

Omschrijving	2023	2022	2021	2020
Diensten en diverse goederen	+3,8	+63,1	+160,0	+125,2
Personeelskosten	+1,5	+2,1	+3,2	+1,7
Werkingsstoelagen aan rechtspersonen binnen de Vlaamse consolidatiekring	+0,5	+58,8	+276,2	+566,9
Werkingsubsidies aan derden (excl. loonlasten onderwijzend personeel)	-204,5	+230,4	+438,3	+437,2
Werkingsubsidies – loonlasten onderwijzend personeel	0,0	0,0	+0,4	0,0
Projectsubsidies aan derden	0,0	+0,7	+0,7	+13,1
Schade- en andere vergoedingen	+0,3	+0,3	+0,5	+168,2
TOTAAL	-198,4	+355,4	+879,1	+1.312,4

In het kader van de coronapandemie werden er ook heel wat leningen toegekend aan ondernemingen, zoals de handelshuurleningen, heropstartleningen, overbruggingskrediet taxi's en de overbruggingsleningen aan andere ondernemingen. Het toekennen van de leningen heeft uiteraard geen invloed op het bedrijfseconomisch resultaat aangezien die de voorbije jaren terugbetaald werden en de komende jaren zullen terugbetaald worden.

INVLOED RELANCEMAATREGELEN OP HET BEDRIJFSECONOMISCH RESULTAAT VAN DE BOEKHOUDING

Meer informatie m.b.t. de Vlaamse Veerkracht en de daaraan gekoppeld relancemaatregelen vindt men terug op de site [Vlaamse Veerkracht | Vlaanderen.be](https://www.vlaamseveerkracht.be)

In 2023 bedragen de bedrijfskosten 55.375,0 miljoen euro. De invloed van de relancemaatregelen op de bedrijfskosten bedraagt 1.055,9 miljoen euro waarvan op diensten en diverse goederen voor 71,2 miljoen euro, op personeelskosten voor 0,3 miljoen euro en op andere bedrijfskosten voor 984,4 miljoen euro.

Van het totaal aan bedrijfskosten wordt een gedeelte gerecupereerd van Europa via de Recovery and Resilience Facility (RRF) voor een bedrag van 83,6 miljoen euro en via de Brexit Adjustment Reserve (BAR) voor een bedrag van 0,7 miljoen euro.

De belangrijkste aanrekeningen zijn terug te vinden in onderstaande tabel:

Maatregel	2023	2022
RELANCE BUDGET 43 - MODAL SHIFT NAAR WATER - OPSTART DENDER (VERHOOGING WATERTRANSPORT-CAPACITEIT)	5,0	0,0
RELANCE - EXPLOITATIE	7,7	0,0
RELANCE BUDGET 100 - ACHTERSTAND BIJ SUBSIDIES TEGEN LEEGSTAND VERMINDEREN	6,3	0,0
RELANCE BUDGET 105 - ONTSNIJPEREN VAN VLAAMS LANDSCHAP	5,6	11,8
RELANCE BUDGET 106 - VERGROENING OPENBAAR VERVOER (DE LIJN)	60,1	9,2
RELANCE BUDGET 110 - CONGRES (5 MEUR BBV)	5,8	0,0
RELANCE BUDGET 111 - HEFBOOMPROJECTEN	20,6	0,0
RELANCE BUDGET 112 - VOORSPRONGFONDS HOGER ONDERWIJS	32,6	22,9
RELANCE BUDGET 116 - ELEKTRONISCH PATIËNTEN-DOSSIER - GEÏNTEGREERD ZORG EN ONDERSTEUNINGSPLAN - OVERHEIDSOPRACHTEN	7,8	0,0
RELANCE BUDGET 122 - VERSTERKEN OPROEPEN BOVENLOKALE SPORTINFRASTRUCTUUR	21,5	0,0
RELANCE BUDGET 127 - DIGIBANKEN	12,3	0,0
RELANCE BUDGET 13 - EEN GROTER EN VEILIGER FIETSNETWERK (INCL. FIETSTOEGANG ECONOMISCHE POORTEN EN JAAGPADEN) MAAKT DE FIETS EEN AANTREKKELIJKER VERVOERSMIDDEL EN HELPT ZO HET GEBRUIK VAN PERSONENWAGENS TE REDUCEREN	72,3	40,6
RELANCE BUDGET 133 - DIGITAAL TRANSFORMATIEPROGRAMMA VLAAMSE MEDIASECTOR	9,9	0,0
RELANCE BUDGET 14 - FIETS - GEMEENTEWEGEN	8,3	0,0
RELANCE BUDGET 144 - ZORGZAME BUURTEN: VERSTERKEN VAN BUURTGERICHTE LOKALE INITIATIEVEN - SUBSIDIES	6,4	0,0
RELANCE BUDGET 15 - DIGITALE VERSNELLING LEERPLICHTONDERWIJS	130,6	228,7
RELANCE BUDGET 16 - ACTIVERING / VERHOGEN VAN DE WERKZAAMHEIDSGRAAD 80% VESOC	6,5	0,0
RELANCE BUDGET 17 - EXTRA AANDACHT MEEST KWETSBAREN	8,7	62,0

RELANCE BUDGET 18 - OPROEPEN OPLEIDING; VRAAGGERICHTE STIMULI WERKNEMERS; WERKPLEK-LEREN; REGIONALE PARTNERSCHAPPEN GERICHT OP MOBILITEIT EN TRANSITIE NAAR OPENSTAANDE VACATURES; DUAAL LEREN	44,9	10,9
RELANCE BUDGET 19 - VERSTERKEN LEVENSLANG BLIJVEN LEREN	22,3	16,7
RELANCE BUDGET 21 - UITBOUW VAN WETENSCHAPPELIJKE INFRASTRUCTUUR (ICOS, COB, ...) & PARTICIPATIE AAN INTERNATIONALE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUREN	5,6	0,0
RELANCE BUDGET 23 - VERSTERKING ONDERZOEKSVELD EN VERSNELLING O&O	62,7	0,0
RELANCE BUDGET 24 - GROENBLAUWE INFRASTRUCTUUR - OPEN RUIMTE	6,9	8,7
RELANCE BUDGET 26 - BLUE DEAL - MOW	24,5	5,9
RELANCE BUDGET 29 - GROENE INVESTERINGEN OP LAND- EN TUINBOUWBEDRIJVEN	9,0	0,0
RELANCE BUDGET 3 - ASBESTPREMIE DAKEN PARTICULIEREN MET ISOLATIE	7,4	0,0
RELANCE BUDGET 30 - HERGEBRUIK VAN RESTWATER	6,0	0,0
RELANCE BUDGET 31 - GROENBLAUWE INFRASTRUCTUUR - BEBOUWDE OMGEVING	5,4	0,0
RELANCE BUDGET 32 - INNOVATIEVE PROJECTEN CIRCULAIR WATERGEBRUIK EN UITROL SLIMME MEETNETTEN	19,2	16,3
RELANCE BUDGET 34 - VLAGGENSCHIPPROJECTEN NATUURGEBASEERDE OPLOSSINGEN	6,8	9,0
RELANCE BUDGET 35 - GROENBLAUWE INFRASTRUCTUUR - WATERLOPEN	9,6	10,6
RELANCE BUDGET 36 - NATTE NATUUR	11,8	69,4
RELANCE BUDGET 37 - ASSET MANAGEMENT - AANPAKKEN CATG. 4 KUNSTBOUWWERKEN IN SLECHTE STAAT (O.A. BRUGGEN)	41,5	21,2
RELANCE BUDGET 38 - VERSNELD AANPAKKEN VAN "GEVAARLIJKE PUNTEN" M.H.O.O. DE VERKEERSVEILIGHEID VAN DE ZWAKKE WEGGEBRUIKER	17,5	12,2
RELANCE BUDGET 39 - VERSNELLING INVESTERINGEN IN VEILIGE SCHOOLROUTES	7,5	11,2
RELANCE BUDGET 4 - CIRCULAIRE ECONOMIE - ASBEST (LOKALE BESTUREN)	14,3	6,5
RELANCE BUDGET 40 - VERSNELLING VERKEERSLICHTENBEÏNVLOEDING 500 EXTRA KRUISPUNTEN M.H.O.O. BETERE EN VEILIGERE DOORSTROMING VOOR DE FIETSER	8,2	0,0
RELANCE BUDGET 41 - MODAL SHIFT NAAR WATER - ALBERTKANAAL (VERNELD VERHOGEN VAN BRUGGEN)	55,9	25,4
RELANCE BUDGET 44 - ONTEIGENINGEN NIEUWE SLUIS ZEEBRUGGE	12,3	14,7

RELANCE BUDGET 45 - INZETTEN OP KWALITEIT EN 'GOOD GOVERNANCE' VAN WZC & VOORUITSCHUIF NIEUW BELEID	12,1	51,8
RELANCE BUDGET 48 - INVESTERING LED-VERLICHTING GEWESTWEGEN (VEKP)	16,3	0,0
RELANCE BUDGET 49 - LAADPALEN - VERSNELDE UITROL LAADINFRASTRUCTUUR	12,2	0,0
RELANCE BUDGET 51 - GEMEENTE ZONDER GEMEENTEHUIS	11,9	5,1
RELANCE BUDGET 54 - IEDEREEN DIGITAAL - TOEGANG TOT COMPUTERS & INTERNET	9,2	0,0
RELANCE BUDGET 6 - FINANCIERING ENERGIELUIK WONINGRENOVATIEPREMIE	24,8	0,0
RELANCE BUDGET 8 - LABELPREMIE VOOR BESTAANDE EIGENAARS	7,3	0,0
RELANCE BUDGET 89 - MUSEA BRUGGE - NIEUWE MUSEUMSITE	6,0	0,0
RELANCE BUDGET 99 - INVESTERINGEN IN DE ONTWIKKELING EN PROMOTIE VAN ONROEREND ERFGOED - WEGWERKEN WACHTLIJST ONROEREND ERFGOEDPREMIES	5,9	0,0
Andere	123,0	275,5
TOTAAL	1.055,9	946,3

De voorbije twee jaar zijn er met relancemiddelen ook een aantal investeringen uitgevoerd. De investeringen en de eventuele cofinanciering met RRF-middelen hebben invloed op het bedrijfseconomische resultaat op het moment van afschrijving. Er werd in 2023 voor een totaalbedrag van 32,9 miljoen euro van de investeringen gefinancierd door Europa. Van deze cofinanciering werd voor 2,8 miljoen euro in opbrengst genomen in 2023.

INVLOED NOODFONDS OEKRAÏNE OP HET BEDRIJFSECONOMISCH RESULTAAT VAN DE BOEKHOUDING

De invloed van de uitgaven met betrekking tot het Noodfonds Oekraïne op de bedrijfskosten bedraagt 111,3 miljoen euro

In onderstaande tabel wordt de impact meer in detail weergegeven (in miljoen euro).

Omschrijving	2023	2022
Diensten en diverse goederen	3,8	2,1
Personeelskosten	2,8	1,9
Andere bedrijfskosten	104,7	80,1
Waarvan:		
<i>werkingstoelagen aan rechtspersonen binnen de Vlaamse consolidatiekring</i>	6,0	
<i>werkingssubsidies aan derden (excl. loonlasten onderwijzend personeel)</i>	63,9	
<i>kapitaalsubsidies aan derden</i>	1,8	
<i>werkingssubsidies – loonlasten onderwijzend personeel</i>	33,0	

